

Obisk

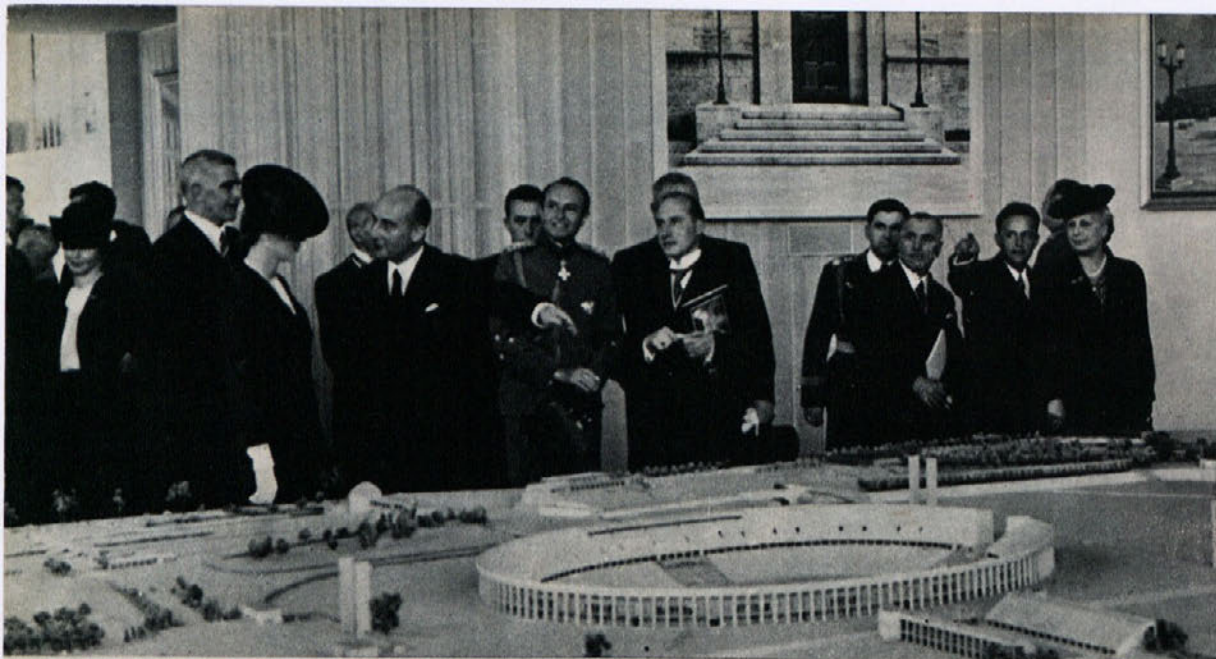

Vsi sveti...

Ilustrirani družinski mesečnik

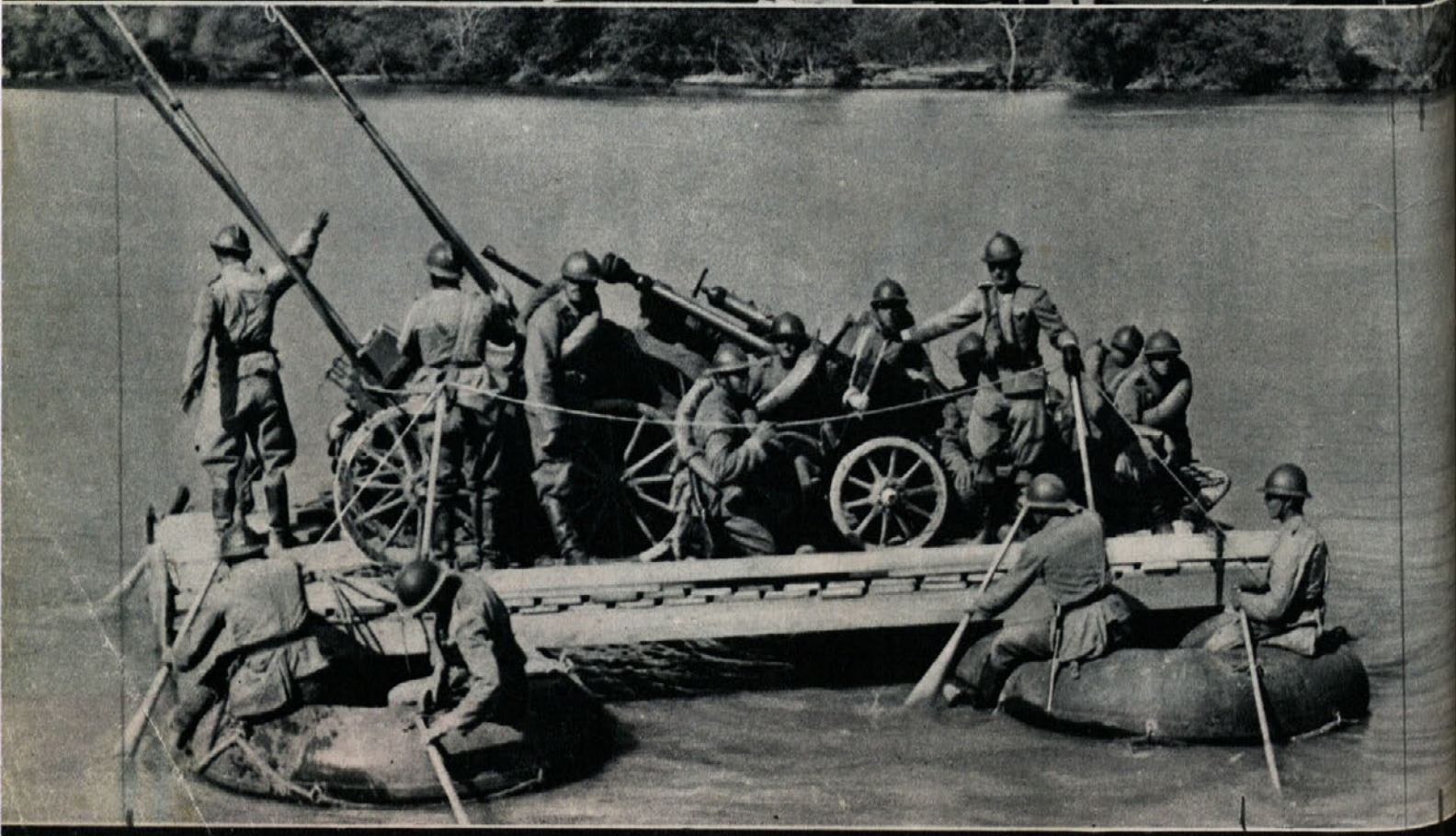
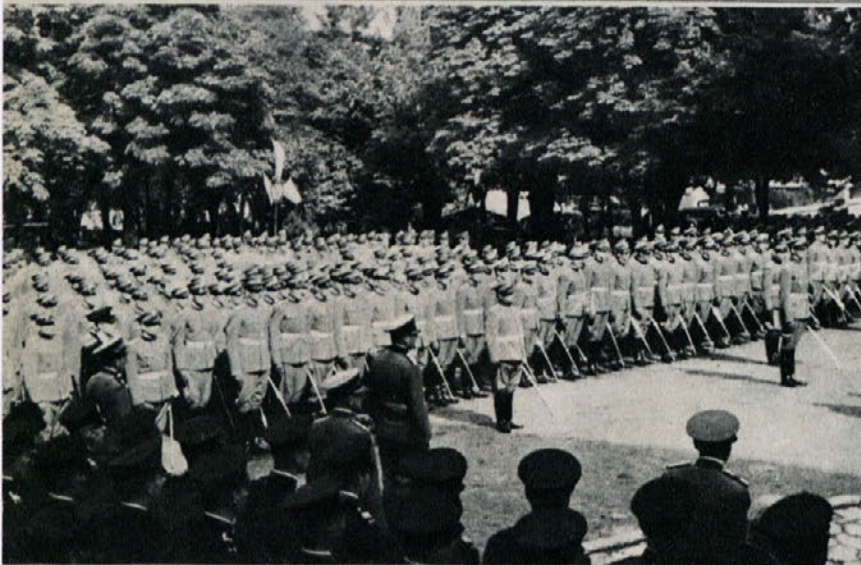
11

Razstava nemškega stavbarstva v Beogradu. Slovesnega začetka se je udeležil tudi Nj. Vis. knez namestnik Pavle s kneginjo Olgo

Spodaj: 66. razred vojne akademije je bil preveden v podporočniško stopnjo, pri čemer je Nj. kr. Vis. knez namestnik izročil najboljšemu gojencu častno sabljo

Vaje naše vojske na Donavi: prevoz vojaštva in vojne opreme na čolnih iz gumija

NOVEMBER

26. novembra 1800 se je na Slomu pri Ponikvi rodil ANTON MARTIN SLOMSEK, poleg Prešerna največja slovenska osebnost v začetku devetnajstega stoletja, začetnik slovenskega šolstva, vzgojnik, verski apostol in svetniški duhovnik. Utemeljil je Mohorjevo družbo, spisal veliko vzgojnih in verskih del ter se vse svoje življenje boril za pravice slovenskega jezika in svojega ljudstva, katerega višji pastir je bil.

1. novembra 1927. je v Ljubljani umrl Josip Gruden, zaslužni slovenski zgodovinar, čigar poljudna »Zgodovina slovenskega naroda« je najdragocenejše in najkoristnejše delo te vrste.

7. novembra 1786. je v Ljubljani umrl o. Janez Damascen Dev, ki je s »Pisanicami« postavil temelj slovenski prosvetni pesmi.

10. novembra 1835. se je rodil v Gorjah na Gorenjskem Davorin Jenko, skladatelj slovenske himne »Naprej zastava slave« in državne himne »Bože pravde«.

13. novembra 1813. se je rodil v Sečah v Rožu Andrej Einspieler, narodni voditelj koroških Slovencev, ki se je zavezal za zedinjeno Slovenijo in za združitev vseh južnih Slovanov. V njegovem političnem in pisateljskem delu je zlasti pomemben »Slovenec«, ki ga je začel izdajati 1865 v Celovcu in v njem odkrito obravnaval vsa pereča slovenska vprašanja.

16. novembra 1887. je umrl v Ljubljani France Levstik, pesnik, pisatelj, dramatik in politik, eden najbolj načelnih in premočrtnih Slovencev, ki je zaradi svoje značajnosti in neizprosne kritike naših napak trpel vse svoje življenje. Z »Martinom Krpanom« in »Potovanjem od Litije do Čateža« je dal vzgled, kakšna bodi slovenska klasična povest.

18. novembra 1869. se je rodil na Brezjah dr. Janko Brejč, dolgoletni politični voditelj koroških Slovencev, predsednik prve deželne vlade za Slovenijo in borec za slovensko avtonomijo.

19. novembra 1808. se je rodil v Kranju dr. Janez Bleiweis, politik, pisatelj in narodni buditelj ter dolgoletni voditelj Slovencev v času narodnega prebujenja.

20. novembra 1813. se je rodil v Radomerščaku pri Ljutomeru Franc Miklošič, jezikoslovec svetovne slave, rektor dunajskega vseučilišča. Glavno njegovo znanstveno delo je »Primerjalna slovnica slovanskih jezikov« in »Slovenski etimološki slovar«.

Konec novembra 1898. je umrl Adam Bohorič, slovenski protestantovski šolnik in pisatelj, sodelavec pri Dalmatinovem prevodu sv. pisma in pisec latinsko-slovensko-nemškega slovarja.

1	PETEK	Vsi svetniki
2	SOBOTA	Verne duše
3	NEDELJA	25. p. Zahval.
4	PONEDELJEK	Karel Boromej
5	TOREK	Zaharija in Eliz.
6	SREDA	Lenart, opat
7	ČETRTEK	Engelbert, škof
8	PETEK	† Brigita, vdova
9	SOBOTA	Božidar, muč.
10	NEDELJA	22. pb. Andrej
11	PONEDELJEK	Martin, škof
12	TOREK	Martin, p. muč.
13	SREDA	Stanislav Kost.
14	ČETRTEK	Jozafat K., škof
15	PETEK	† Leopold, sp.

16	SOBOTA	Otmar, opat
17	NEDELJA	27. p. Gregor č.
18	PONEDELJEK	Posv. c. sv. Pet.
19	TOREK	Elizabeta, kralj.
20	SREDA	Feliks Val., sp.
21	ČETRTEK	Darovanje MD.
22	PETEK	† Cecilija, muč.
23	SOBOTA	Klemen, papež
24	NEDELJA	28. pob. Janez
25	PONEDELJEK	Katarina, dev.
26	TOREK	Janez Berhman
27	SREDA	Virgilij, škof
28	ČETRTEK	Gregor III., p.
29	PETEK	† Saturnin, m.
30	SOBOTA	Andrej, apost.

Sivolasi učitelj France Oven sedi ob odprtem oknu. Vroče in zatohlo je v sobi, čeprav je dnevna soparica na večer precej popustila. Saj prav za prav še ni večer, ko je sonce komaj zlezlo za Srobotnik, toda dan je v glavnem vendarle že pri kraju.

France Oven seže v žep in izvleče tobačnico. Prav previdno odpira škatlico, prsti se mu tresejo, ko nese začrneli ščepec tobaka k nosu. Potem mukoma lovi sapo vase, da mu trepeta siva brada in mu od rahlega napora znojne kapljice posedejo čelo. Seveda, star je že in jutri

bo nastopil svoj zasluženi pokoj. Prav zares ga je zaslužil. Dva in štirideset let vendar ni malo. Saj bi še delal, še bi učil to vaško mladež, morda še leto, morda še dve, da mu niso zadnjič v mestu dejali: »Dovolj je, France Oven, doslužili ste! Glejte, mlade moči čakajo na vaše mesto. Na desetine in desetine jih je, skoraj v sto gre njihovo število, pa bi se vi še naprej mučili? Naj delajo oni, ki imajo voljo in moč, da se uče in krote razposajeno otročad.« Tako so mu rekli, lepo so govorili, pa niso vedeli, da ga je vsaka njihova beseda bolj bodla kot najhujši osat, ki raste po kamnitih ogradah vinogradov pod Srobotnikom. Saj mu ne bi bilo tako hudo, če bi mu gospodje v mestu dejali: »Glejte, France Oven, plačo vam bomo vzeli, vi pa brez nje učite tiste paglavce, če vas je volja.« O, ko bi to dejali! Prav nič hudega mu ne bi bilo. Saj si je vendar postavil majhno hišo, vinograd ima in čebelnjak. In še letos, ko čebelina paša tako lepo kaže, prav zares ne bi ničesar pogrešal. Pa so bili gospodje zviti in mu niso vzeli pokojnine, temveč otroke. Ne samo otroke. Kos življenja so mu vzeli. Kako naj se navadi živeti brez njih, ko pa jih je dva in štirideset let iz dneva v dan gledal pred seboj?

France Oven je potegnil iz žepa veliko rdečo ruto in si otrl rosno čelo. Bilo mu je v resnici bridko v srcu, toda poti iz te bridkosti ni videl nobene. Solza se mu je zasvetila v očesu, pa jo je pustil, da mu je zdrknila po licu. Naj pade, naj mine, kakor bo enkrat minilo njegovo ničevno življenje.

Stari šolnik je stopil k policam, na katerih so se prašile njegove knjige. Ze več ko petdeset let jih je zbiral in grmadil, da stoje zdaj tu kot mrtve priče njegove ljubezni do njih. V najtežjih trenutkih je zmerom segel mednje. Kje pa naj sicer išče tolažbe, ko pa je že iz mladega rasel kot sirota brez staršev in mu je edina sestra umrla že pred šest in tridesetimi leti. Naj se mar obrne na staro Jero, ki je nekoč krave pasla, mu sedaj gospodinjila in komaj telesne težave poznala, nikar duševnih. Ne, knjige so mu bile še zmerom najbolj zveste.

Dršel je s prsti mimo njih, prešel stare nerodne ve-zave, preskočil z očmi na drugo polico, dvignil roko in znova s prstom drsal mimo pisane vrste. Včasih je za trenutek obstal, že je hotel potegniti knjigo s police, pa je vselej stresnil z glavo in iskal dalje. Ali res ne bo danes med vsemi našel niti ene, ki bi potolažila njegovo žalost in nemir? Zravnal se je, potem pa se je mukoma sklonil in segel v najnižjo polico. Cela vrsta »Učiteljskih tovarišev« je bila tam. V lepih pisanih platnicah z rjavimi hrbti. In prav ob leseni steni se je stiskal trideseti letnik z letnico 1890. Takrat je nastopil svojo prvo službo.

Spet se je vzravnal in, si z roko potegnil čez čelo. Ali je možno, ali je resnica, da je od onega časa preteklo že dva in štirideset let? Ne, saj bi si rad dopovedal, da to ni res, pa si ne more. Kako naj verjame, da je še mlad, ko pa se mu že roke tresejo in mu je brada že čisto siva? Vse je za njim, prav vse, dva in štirideset let službe, tovariši v grobeh in z njimi vred Dragomila, njegova mrtva ljubezen...

France Oven se zdrzne, oči se mu orose in roke se mu še bolj tresejo, ko sega po šest in trideseti letnik. »Dragomila, še ti pridi, še ti me obišči ta večer, da bo mera žalosti polna,« ga boli v duši. Kot svetinjno prime knjigo s trepetajočimi prsti in jo nese na mizo k oknu. Sam Bog ve kolikokrat je že držal v rokah ta letnik. Bolj je obrabljen kot drugi in dražji mu je od vseh ostalih skupaj. Saj ga ne zanimajo toliko razprave in šolske zadeve, ki so tamkaj, le drobno poročilo o zborovanju učiteljstva v Veliki Loki vedno znova poišče.

France Oven položi knjigo na mizo. Kar sama se mu odpre na zaželeni strani. Gleda orumeneli papir, drobne črke, ki jih je preletel z očmi v teh dolgih letih že sto in stokrat. Spet bere poročilo, prvo in zadnje, ki ga je napisala njegova Dragomila.

Bere, ustnice se mu premikajo same od sebe in z mislijo tiplje v one čase: »Učiteljska skupščina za novo-meški okraj je bila 21. veliciga srpana v šolskem poslopji v Veliki Loki.« Kako natančno ve za ta dan! Tudi ure, ko jo je videl prvič, se spominja. Njo, Dragomilo Bajtovo, namreč, ki je njegovo ljubezen sprejela, mu obljubila postati žena, pa jo je Bog k sebi poklical, preden ji je bilo dano izpolniti obljubo.

Bere in misel mu hiti naprej. Hiti in nenadoma obstane. Sončno jutro. Kot da bi bila zdajle pred njim, jo vidi, kako sedi v svetli rožnati obleki za mizo in piše. Tovariši in tovarišice okrog njega in on sam za katedrom. Skoraj je v zadregi, ko pričena brati svoj referat. »Kako koristi učitelj v vzglednim obdelovanjem šolskega vrta svojem ugledu in šolski občini.« Beseda se mu trese, vsakokrat, ko pogleda na zapisnikarico, se za trenutek zmede in val krvi mu zapolje po licih. Dragomila pa ga gleda zavzeto, zdi se, da mu s svojimi lepimi očmi pritrjuje. Seveda mu pritrjuje, ker drugega tudi ne more, sicer ne bi zapisala v poročilu: »Poročilo g. Franceta Ovna je bilo odobrujé vsprejeto. G. govornik je izvrstno rešil svojo zadačo.«

V starem šolniku se budi bridkost. Kako si rešil svojo nalogo, France Oven? Dva in štirideset dolgih let. Ali si bil v resnici oven, ki je vodil svoje ovce — otročad neumno — po pravi poti? Mar niso po tvoji krivdi uhajali iz črede? Zadnjič so nekoga obsodili na tri leta ječe, ker je kradel in vlamljal. Tvoj učenec je bil nekoč. Slabo si vzgajal, France Oven, pa če se sedaj ob slovesu še tako pereš in zagovarjaš.

Bilo mu je težko in žalostno, dvakrat žalostno, ko se je spet spomnil Dragomile. »Dragomila...« mu je glas ječal. »Bog bodi hvaljen za vsako črko, ki si jo postavila v to pisanje, meni v tolažbo in sebi v lep spomin. Če sem bil oven, ki so mu ovce uhajale, naj mi bo odpuščeno, saj nisem imel roke, ki bi me vodila. Ženske roke sem bil potreben, pa mi jo je Bog odtegnil in njemu naj bo potoženo, če ni bilo vse tako, kot bi moralo biti.«

Iz vlekel je iz žepa rdeči robec in si z njim potegnil čez oči. Zaprl je »Učiteljski tovariš«. Ne bo bral do konca. Preveč boli. Dragomila, koliko let že ne gledaš sonca in zvezd? Ti spiš in ne veš, kako je tvojemu Francetu bridko, ker mu bodo jutri za zmerom dejali: Dovolj je, gospod Oven, doslužili ste!

*

France Oven je v jutru stopil iz hiše in pogledal po rebri. Moj Bog, koliko sonca in petja je vsepovsod! Preveč, preveč za ta žalostni dan. Ko bi se dalo sonce zastreti in ko bi mogel reči ptičem: »Molčite, France Oven odhaja! Jutri boste peli, prijatelji drobnik!»

Pa je bila to le trenutna želja starega šolnika in je sonce sijalo še svetleje in so ptiči peli še bolj glasno. »Naj poje, naj se veseli drobiž,« se je trpko nasmehnil njihovemu cvrčanju. Tudi njegovim otroci bodo peli, ko bodo danes odhajali. Mar naj jim še to malo veselja brani?

Pogledal je na uro. Ravno prav bo, če zdajle počasi stopi proti vasi. Še pri svojih čebelah lahko malo postoji, pa ne bo šolske maše prav nič mudil.

Šel je skozi vrt, v svoji stari črni obleki, v nerodnih čevljih in velikem črnem klobuku. Visoki naškrobljeni ovratnik ga je rezal pod brado in palica, ki jo je nosil v roki, mu je bila bolj v nadlego kot v oporo. Sam sebi se je zdel smešen. Le čemu se je tako oblekel? Saj vendar ne gre na svatbo ali celo na pogreb. Saj ga učenci še poznali ne bodo. V navadni obleki bi moral priti in s slamnikom na glavi. Pa bi jim razdelil izpričevala in veselo zaklical ob slovesu: »Zbogom, otroci moji, in na svidenje! Pri mojih čebelah me najdetek!»

France Oven je obstal in zaprl oči, toliko sončne bleščave mu je nenadoma prišlo vanje. Kot motoglav se je opotekel k čebelnjaku.

Čebele so se mukoma poganjale iz panjovih žrel, se v širokih krogih zavrtle nad čebelnjakom in se nato v celih snopih vsipale po rebri, kjer je v vinogradih cvela trta.

»Ubožice, nazadnje ste le prišle na svoj račun,« je dobrovoljno momljal stari šolnik. »Seveda, dežja, tega zlomka je bilo to pomlad čez mero, zato se je cvetenje tako zakasnilo. Kam pa ti, kam...?« je veselo besedičil in rahlo strkal čebelico z roke, kamor mu je sedla.

»Gospod, saj bodo vendar zamudili! Naj se no podvizajo!« je nenadno začul Jerin glas za hrbtom. »Sem kar vedela, da jih bom našla tu, ko jih nisem videla, da bi odšli po poti.«

France Oven se je zdrznil in pogledal na uro. »Saj res, Jera. Imaš prav! Kar urno bom moral stopiti,« je dejal zmeden in vtikal zlato uro nazaj v telovnik. »Človek se malo ustavi, pa je čas prčeej za njim.«

»Zato pa! In še orgle jih čakajo.«

Seveda, orgle tudi še čakajo. Dva in štirideset let že igra nanje. Sam večni Bog ve, koliko ur je že preigral v Njegovo hvalo. No, zdaj se bo umaknil mlajšemu tovarišu. Da bi le ta imel več sreče in da mu ne bi ljudje tolikokrat prerekli tiste skromne bere kot so jo njemu. O, marsikatero grenko je moral pojesti, včasih celo tako, da je ne bi privoščil niti svojemu sovražniku. Pa kaj govori o sovražniku? Saj nima nobenega, z ljudmi se je razumel, včasih pa komu tudi huda beseda nehote pride čez jezik.

Zavil je na kolovozno pot. Široko razvožene, zasušene kolesnice so rezale vsevprek. »Ne znajo naši ljudje in nočejo,« ga je spet bolelo. »Pot mora biti lepo opeta. Pa jim pomagaj, pa jim pridigaj, če so tako brezglavi. Sam boš moral vzeti orodje v roke, France Oven, sam in jim pokazati, kako ta stvar gre.«

Šel je počasi in včasih s palico strkal kamen izpod nog. Šlo bi, nič se ne boji, in otroci bi mu pomagali. Prav lepo bi jo opeli, da bi ljudje videli, kakšna je prava pot. Z otroki je seveda križ. Otroci bi kvečjemu razkopali, ne pa spravljal na kup. Pa bi se vseeno upal. Povedal in pokazal bi jim, pa bi bili veseli, da jih je nekaj naučil za življenje. Še nikoli ni hotel svojim učencem slabo. Marsikomu je pogledal skozi prste, če ni šlo drugače. Toda v zadnjem razredu bo vendar dva vrgel. Staretovega Bineta in Požarjevega Petra.

Ob spominu na ta dva mu je bridkost spet zašla v srce. Saj ju ne bi vrgel, da ni zadnjič nadzornik pretipal njuno znanje. »Čez Stareta in Požarja naredite letos križ, gospod Oven!« mu je takrat dejal skoraj osorno. »Ne samo neznanja, tudi lenobe in hudobije sta polna!«

»Mladostne prešernosti rajši, gospod nadzornik,« je v duhu Oven ponavljal svoje takratne besede. Pa ga je nadzornik pogledal tako ostro, da so mu mravljinici zagomazeli po hrbtu. »Premehki in prestari ste, gospod Oven, in še otročji vrh tega!« je sršel vanj in ga prebadal z očmi. »Tu je treba roke, železne roke in povem vam, da bomo že poskrbeli zanj!«

France Oven stopa po poti in vroče mu postaja ob misli na svoj tedanji razgovor. Seveda, zvedeti je moral gospod nadzornik, nekdo mu je moral povedati tisto zgodbo, sicer mu ne bi oponesel, da je otročji. Moj Bog, mar je on kriv, če ne sme rabiti palice? S čim pa naj

potlej kroti dečad nemarno? Saj mu v resnici ni preostalo drugega kot da je Staretovega in Požarjevega zaprl v peč.

Sonce greje, France Oven sname klobuk in se smehlja predse. Kaj se ne bi smejal! Mora se! Kakšna sta pa bila, ko sta prilezla iz peči! Črna kot prava vraba! Saj se ju je skoraj ustrašil. Razred pa v smeh!

Stari šolnik stresne z glavo. Ne znaš vzgajati, France Oven, ne znaš! Vsaka resna stvar se ti na smešno obrne. Otročji si postal. Ni govoril nápak gospod nadzornik. Zelezne roke je treba. Tvoja pa je šibka in trese se.

Zavil je med hiše. Ljudje so ga pozdravljali začudeno, otroci so se skoraj boječe stisnili ob kraj ceste, ko je šel mimo. Saj je bil vendar delavnik, on pa v tej čudni obleki.

»Le z mano, otroci, le z mano!« jih je vabil, ko je videl njihovo zadrego. »Saj smo si vendar prijatelji.«

Sli so z njim in zmerom večja je postajala gruča. Stari šolnik pa je stopal sredi njih in smeh mu je igral na zgubanih licih. Mar ne slišijo ljudje, kako mu poje v duši: »Glejte jih, še so mojli!«

*

Franc Oven sedi za orglami. Sam je in dva šolarja, ki gonita meh. Vsi drugi so spodaj v cerkvi. Prisluhnil je pesmi. Kot samo nebeškočisto zvončkljanje se trga iz otroških ust. Stari šolnik se je raznežil. Bogu na čast pojejo in njemu v grenko slovo. Saj jih bo morda še kdaj slišal, toda njegovi ne bodo več.

Sklonil se je naprej in pogledal po cerkvi. Roke mu kar same hite po tipkah. Spodaj sede v klopih otroci in sonce meče široke pramene luči po njih. Misli nanje in ve, da se bodo premnogi za kruhom raztepli v svet. Sli bodo, ker bodo morali iti. Da le na kriva pota ne bi zašli.

Trpko mu postaja okoli srca. France Oven, ali si jih toliko naučil in vzgojil, da ne bodo uhajali iz poštene človeške črede? Ali bodo vsaj ti, ki tukaj pred tabo v hvalo nebeško pojo, taki, da bo gospod Bog imel dopajdenje nad njimi? Mar ti ne bo kdo spet med kozle zašel in dobil tri leta, kot oni, ki je tudi nekoč v tej cerkvi v slavo božjo pel?

Staremu šolniku drgečejo prsti. Še bolj se skloni kot da bi hotel vsakemu posebej pogledati v srce. Nič ne vidiš, France Oven, preslab si in oči ti pešajo. Nikoli ne boš razvozlal njihovih duš.

Nenadno ga je vrglo nazaj. Kaj je to, da ni več glasu iz orgel? Saj vendar tišči s prsti na tipkah. Sta mar šolarja pri mehu zaspala?

Pesem v cerkvi je obstala na sredi. Vsi drobni obrazi so se obrnili na kor. Se celo župnik se je ozrl izpred oltarja.

Šolarja gonita meh, stari šolnik poskuša na tipkah. Nobenega glasu. V omari za meh nekaj zaropoče. Deska se odsloni in prikaže se Binetova glava. Nato še Petrova. Šolar skoči k učitelju. »Gospod učitelj! Bine, Peter!« izdavi preplašeno.

»Kaj?! Kje?« je stari šolnik ves iz sebe.

»Tam notri!« kaže ta na omaro.

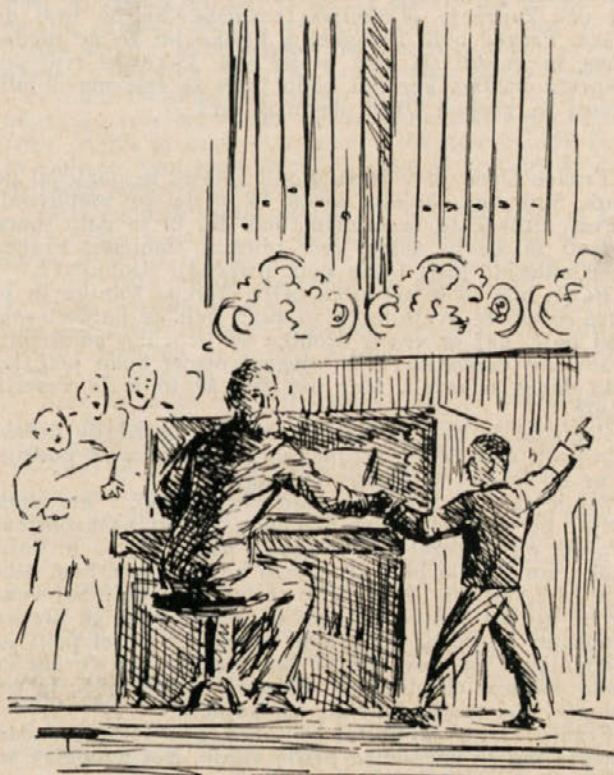
V cerkvi raste nemir. France Oven je zmeden. »Pojta!« ukaže onima, ki sta gonila meh. Sam vzdigne s svojim glasom pesem. »Marija, mati ljubljena...« odmeva po cerkvi. Orgle molče in le mladi glasovi srebrno zvenijo.

Otroci se vsipljejo iz cerkve in novica gre od ust do ust. »Bine in Peter sta prerezala meh, ker so ju učenik v šoli vrgli. Zato so orgle kar na lepem nehale.«

Župnik pride iz zakristije in se jezi nad paglavcema. Brez ušes bosta hodila po svetu, če prideta v njegove roke, jima grozi. Toda Bineta in Petra ni nikjer. Še pred koncem maše sta se izmuznila iz cerkve v hosto.

Gospod župnik je nasajen, stari šolnik pa se rahlo smehlja. In otroci ne vedo, da se za tem smehom skriva žalost. Žalost, ker je sprevidel, da mu tudi njegova zadnja čreda uhaja med kozle.

Okrog srca ga je tesnilo. France Oven, ali si res nápak vzgajal mladež vseh dolgih dva in štirideset let? Ni si mogel dati odgovora in bilo mu je težko.

»Pojdimo, otroci!« je nazadnje dejal tiho in s palico zamahnil proti šolskemu poslopju. In šli so, da jim razdeli spričevala, da se poslovi od njih in šole, da še zadnjikrat poreče samemu sebi bridko resnico: Dovolj je, France Oven, doslužil si!

Maršal Graziani, ki ga čaka težka naloga: osvojiti Egipt za Italijo.

Tisti, ki vojne niso zakrivali, a zaradi nje največ trpe. Prizor iz otroške bolnišnice, ki jo je zadela letalska bomba.

Haifa, osrednje palestinsko pristanišče in končna postaja petrolejskega cevovoda iz Iraka — predmet pogostih italijanskih letalskih napadov.

Podpis trojne zveze med Italijo, Nemčijo in Japonsko v Berlinu.

JUAREZ IN MAKSIMILIJAN

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI • F. WERFEL • B. HARDING

Dosedanja vsebina:

Francoski cesar Napoleon III, zvali sanjarskega, idealnega Maksimilijana Habsburškega v Mehiko in ga da s silo izvoliti za cesarja, da bi po njem uresničil svoje težnje po nadvladi nad Ameriko. Maksimilijan sele v Mehiki, kateri hoče dati mir in napredek, spozna resnico. Proti njemu, tujcu, organizira odpor nesebični in idealni predsednik Mehike Juarez. Navzile lepim namenom Maksimilijan ne more uspeti, razen tega pa se tudi njegovo osebno življenje spreminja v tragedijo — cesarica Charlotta ne more dobiti naslednika. Posinovi daljnega potomca zadnjega mehikanskega cesarja, toda Juareza s tem ne pridobi. Juarezovi ljudje ravno na dan posinovitve pripravijo atentat, kar rodi brezobzirno obračunavanje. Juarez organizira proti Maksimilijanu neprenehoma vstaje in prisili Maksimilijana, ki je v hudem boju z lastno — veleposestniško — vlado, da mu po ujetem generalu Diazu ponudi sodelovanje za blagor Mehike. Juarez naj bi postal predsednik Maksimilijanove vlade. Juarez odkloni, hkratu pa tudi Napoleon, odpokliče v tem usodnem trenutku svojo vojsko iz Mehike. Maksimilijan se še ne da streti. Pošlje k Napoleonu Charlotta, Napoleon zavrne njeno prošnjo za pomoč. Cesarici se od bolesti zmeša.

Ko se je cesarica prebudila, se ji je vse zdelo tuje: tuj prostor, tuja svetloba, tuje neznosno brnenje, ki se je zdelo, da ga neprenehoma sliši okoli sebe. Sprva je videla le meglo, potem so se iz nje začeli oblikovati spačeni predmeti, pošastni obrazi, poživaljeni ljudje.

Čemu je toliko ljudi okoli nje? Ničesar ne potrebuje. Najbrž jo hočejo zastrupiti! Da, da, zastrupiti! Glej ga starega, prihuljenega satana, ki ji rine k ustnicam kozarec! V njem je strup: saj vidi, kako se starcu vražje blešče oči, ko misli, da bo spila.

Ne, ne! Ne bodo je zastrupili. Nihče je ne bo preleparil.

Bliskovito je planila pokoncu, udarila z roko po pladnju, na katerem ji je zdravnik spoštljivo ponujal krepčilo, vrgla vse po tleh, da sta se steklo in zdravilo razpršila na tisoč drobcev, potem pa je začela divje vpiti:

»Zakaj mi ponujate strup? Zakaj me hočete zastrupiti? Maks! Maks! Reši me! Varuj me teh razbojnikov.«

Hlastnila je z rokami po praznini. Zazdelo se ji je, da je Maksov obraz čisto blizu. Ko ga je pa hotela objeti, se ji je izmaknil. Planila bi za njim, a ga že ni bilo več.

Hotela se je vsa obupana vreči nazaj na ležišče, toda že tisti trenutek se ji je v bolnem duhu prikazala druga slika, da je na mah pozabila na Maksimilijana, in se začela smejati:

»Ha, ha, ha! Kako čudovito obleko imate vi, madame!«

Spet ji je nekaj preblisnilo um, da se je obrnil drugam:

»Kaj pa delajo tile ptički tu? Dajte jim vendar jesti! Kaj čakate!«

In spet drugam:

»Maks, Maks, ne dotakni se ničesar. Zastrupili te bodo, kakor so zastrupili mene. Ali si videl kje mojo ubogo, drobno glavo.«

In spet se je zakrohotala, da so vsi v sobi zledeneli.

Maksimilijan ni pričakal iz Evrope nobenega glasu. Kmalu že ni utegnul več dosti pričakovati. Juarez je dvignil proti njemu vso državo. Vseposod je gorelo, vseposod so bili njegovi oddelki premagani ali pa so prestopali k Juarezovim.

Čakati v prestolnici in pustiti, da bi se Juarezove vojske zgrnile okoli nje, bi bilo noro. Potem bi ne bilo več moči misliti na kakršen koli zmagovit udarec, tudi če bi iz Francije prišla pomoč, po katero je šla Charlotta.

Po kratkih posvetih z zvestimi generali je Maksimilijan odšel iz prestolnice v trdnjavo Queretaro. Tam se je zbralo jedro njegovih oddelkov, čete pa, ki so se bojevale križne države, so dobile zapoved, naj se umikajo proti trdnjavi. Tam naj bi po Maksimilijanovem prišlo do odločilnega boja. Če bi se njegovi držali, kakor

so se dozda, je računal, da bi utegnila priti pomoč od Napoleona še o pravem času. Potem bi francoska vojska udarila od morja, njegova pa iz Queretara. Z združenimi silami bi Juareza strli — ali pa ga že prej prisilili k sporazumu, kakršnega mu je bil ponudil Maksimilijan.

Toda to je bil samo lep račun. Maksimilijan je svoj boj z usodo že izgubil. Poguba, ki je šla nezadržno nadenj, je bila kakor plaz, vedno večji, vedno silnejši, vedno neizogibnejši, čim dalje drvi.

Če je prišlo odkod sporočilo, da je kateri njegov oddelek ustavil Juarezove, je ponavadi nekaj ur potem Maksimilijan že zvedel, da so se trije drugi umaknili in da beže proti trdnjavi. Zastonj so bile zapovedi, zastonj ojačenja, ki jih je pošiljal iz trdnjave. Ali so prišla prepozno in so mogla samo pomagati pri umiku, ali pa so absolutno izginila, da ni nihče vedel kam.

Njegovih sodelavcev se je lotevala malodušnost. Maksimilijan se je silil, da je ne bi videl. Kazal je odločen, vesel obraz, toda ni mogel z njega zbrisati sledov o prečutih nočeh, ko je dolge, prazne ure posedal v temi, iskal rešitve, ki je ni bilo in na koncu vedno obupneje zahrepenel po ženi, ki je bila daleč in je ne bo morda nikdar več čutil ob sebi. Vsako jutro ga je našlo bolj potrtega, manj odločnega, manj verujočega.

Tisti dan, ko je z generaloma Miramonom in Majijem na zemljevidu ugotovil, da so Juarezovi sklenili okoli Queretara obroč, skozi katerega ne bo mogel več noben njegov oddelek, so privedli k njemu sla s sporočilom od Juareza.

Foto Warner Bros.

Ko so Maksimilijanu sporočili vest o odposlancu, je za trenutek okleval, ali naj ga sprejme. Kaj naj bi mu Juarez imel sporočiti takega, kar bi ga še zanimalo? Potem je dal moža z zavezanimi očmi pripeljati predse.

Juarezovo sporočilo je bilo kratko: če hoče Maksimilijan vdati se z vso svojo vojsko, je zagotovljeno življenje in prost odhod v Evropo njemu in njegovemu spremstvu.

Maksimilijan se je ob ponudbi samo nasmehnil. Da bi se vdal, on, Habsburžan, in se po milosti nekega Juareza vrnil v Evropo, odstavljen cesar brez zemlje, se izpostavil zasmehu vsega sveta in se izkazal za bojzljivca?

General sta čutila tako kakor on. Zdaj je bilo za vse mogoče samo umreti, čim častneje, čim bolj junaško umreti.

»In kaj nam je prihranil señor Juarez za primer, da se ne vdamo in nas, recimo, vseeno po sreči dobi žive v roke?«

»Smrt!« je na kratko odgovoril sel. Njegova trda beseda je trdo, čudno odmevala po prostoru, pa le kratko: dokler ga niso odvedli iz sobe in ga poslali k Juarezu z odgovorom, da se Habsburžan ne pogaja z nikomer za milost.

Nenadna bolezen mehikanske cesarice Charlotte je bila staremu poženščencu Napoleonu kaj neprijetna. Ni mu bilo toliko zaradi tega, da je pustil na cedilu Maksimilijana in s tem povzročil vse, kar se je zgodilo, kakor zaradi strahu, da ne bi kdo mislil, da se je kot moški, kot »najgalantnejši državljani svojega cesarstva« obnašal do neke ženske tako surovo, da se ji je zmešalo.

Dvor je dobil naročilo, naj v javnosti Charlottino zgodbo pokaže kot strašno nesrečo, ki je najhuje zadela cesarja samega.

Napoleon je klical k Charlotti najslavnejše zdravnike iz Evrope, ki so ji skušali obuditi um, toda vsa prizadevanja so bila zastonj. Jasnost se ji je vračala samo na trenutke, ki so bili pa vedno redkejši in redkejši. Kadar se je za kratko zavedela in se spominjala, je vedno spraševala po Maksimilijanu. Odgovore je dobivala vedno enake: da ni nič novega in da bo dobil pomoč. Tedaj se je vedno spomnila Napoleona, začela se je tresti in vpiti — pa je spet padla v topi, zdaj pa zdaj s kriki presekan mrak blaznosti.

Dvakrat je poskušal cesar sam pri njej. Hotel jo je prijeto za roko in ji začel tolažeče, obljubujoče govoriti. Obakrat se je Charlotta z zblajenimi očmi vsesala v njegov obraz, poslušala nekaj njegovih besedi, potem pa divje planila proti njemu:

»Satan! Satan! Česa iščeš pri meni? Zastrupil si me, zdaj hočeš ubiti še njega! Izgubi se, zlodej, pošast podzemeljska! Maks, Maks, reši me! Bojim se ga! Tako se ga bojim!«

Cesar si je grizel brke, prebledeval, bilo ga je strah. Ni mogel zdržati pogleda iz njenih izgubljenih oči, njeni kriki so mu prebadali glavo, bled je skoraj pobegnil iz sobe.

Ko so zdravniki priznali, da nimajo več upanja, je Napoleon dal blazno cesarico prepeljati v Miramar.

Ko je prišla v grad ob Adriji, kjer se je rodila in umrla njena prva in zadnja sreča, je spoznala gore, bregove in morje, po katerem je tolikokrat hrepenela. Zajokala se je kakor otrok, šla po marmornih stopnicah do vode in jo začela nemo božati. Videla je, kako prihajajo valovi proti njenemu vznožju, pa jih je nenadno začela odganjati:

»Nazaj, nazaj! Ne k meni, k Maksu. Čaka vas, čaka vas, čaka name!«

Ko je bila nekaj časa v gradu, se je začuda pomirila. Samo sleherno popoldne je ure in ure posedala ob vodi. Strežnice so ji neprenehoma morale nositi rož, ki jih je metala v vodo in jih pošiljala Maksu. Kadar jih je veter gnal od brega, je bila solzna od sreče, kadar ji jih je morje metalo nazaj pod noge, je vsa strta ihtela: bilo je znamenje, da Maksa ni več...

Maksimilijan je planil iz zmedenih, divjih sanj. Zdelo se mu je, da pred njim valuje mrko morje, med valovi se je zdaj pa zdaj pokazal okrvavljen, izmučen Charlottin obraz. Slišal je vsebolj otožne, presunljive krike...

Ko se je prebudil, se dolgo ni mogel zavesti. Držal se je z rokami za senca, kjer mu je še vedno kljuvalo od krikov, katere je bil slišal v sanjah.

Šele ko je zaslišal trkanje na vrata, si je opomogel. V sobo je stopil pribočnik:

»Veličanstvo, izgubljeni smo!«

Pribočnik je bil bled, oči so mu zmedeno gorele, v rokah je držal golo sabljo.

»Kaj je?« ga je vprašal Maksimilijan kratko, kakor da ne razume.

Častnik se je oziral in s težavo govoril:

»Veličanstvo... izdaja... Juarezovi so vdrli v zunanje utrdbe. Domenili so se s stražo pri severnem stolpu. Ponoči so jih na tihem spustili čez okope... Vdati se moramo!«

Maksimilijan se je ozrl proti oknu: dan za njim je bil še čisto šibak. V njem se je vse praznilo. Udje so mu hromeli, zdelo se mu je, da se bo zgrudil v posteljo.

Zaprl je oči in je spet zaslišal presunljivi klic iz sanj:

»Maks, Maks!«

Drgetaje je stisnil zobe, ko se je zavedel, da čaka pribočnik odgovora. Dejal je:

»Tako pridem.«

V poveljstveni sobi so bili ob veliki mizi zbrani generali in višji častniki. Kdo ve, komu je bilo prišlo na misel, da je dal prinesiti zajtrk in natočiti v kozarce vina.

Maksimilijana je pogled na mir, ki je vladal med njegovimi najzvestejšimi, zbudril. Nasmehnil se jim je, prijel za kozarec in dejal:

»Junaki, na vaše zdravje!«

Spil je na dušek. Vino se mu je pognalo v žile kakor mlado sonce. Ozrl se je še enkrat po njih in rekel:

»Prišla je ura. Vidim, da smo vsi enih misli. Naprej!«

Potegnil je sabljo iz nožnice in tako so storili vsi. Razmaknili so se in mu naredili prostor, da je mogel do vrat. Izza njih je udarjal hrum vse bližjega boja. (Dalje.)

Nekje v Evropi leta 1940...

NOVO MESTO

staro
575 let

Prav sredi nalahno valovite pokrajine — skledje žgancev, kakor imenuje Dolenjsko Janez Trdina — leži njeno srce, Novo mesto, ki je že davno postalo politično, gospodarsko in kulturno središče vsega ozemlja med Ljubljano, Karlovcem in Zagrebom.

»Mestece ima lepo, celo romantično lego na široki, visoki kraški skalnati plošči, okrog katere se v velikem kolobaru vije reka Krka, na nekaterih krajih osem do deset metrov globoka. Njeni bregovi so velike strmine, ter posebno na južni strani mesta do deset in več metrov globoki. Vrhovi teh skalnatih strmin predrzno čepč male lesene kočice, kakor pozabljeni klicaji iz davno minulih časov.« Tako pričinja Vrhovec svojo »Zgodovino Novega mesta«.

Res, lepota in romantičnost dolenjske pokrajine, zlasti pa še obrambni pomen take naravne trdnjave na visoki ploščadi nad Krko, so vzroki, da se je tu že davno naselil človek. Čeprav vemo, da je že pred 4000 leti bila dolina Krke naseljena, vendar nimamo o naselbinah na kraju današnjega Novega mesta prav nobenih zgodovinsko zanesljivih poročil vse skozi do XI. stoletja. V okolici mesta in v mestu samem so sicer izkopali rimske grobove, ob Krki je vodila cesta, vendar o kaki večji naselbini, dasi poroča Valvasor o mestu, ki je segalo vse do Hmeljnika in Trške gore, ni nikakih sledov.

V času, ko je oglejski patriarh Peregrin z Višnjegorskimi gospodi ustanovil stiški samostan (1156), so dobili cistercijani v svojo posest tudi mnogo zemljišč v okolici današnjega Novega mesta. Stari »gradec« je bil središče tega posestva in brčkone žitnica z oskrbnikovim bivališčem. Vendar domnevajo, da je gradec stal že l. 1081. Čez 250 let je bila na istem kraju utrjena naselbina Markstatt.

Ko pa se je habsburška oblast hotela na vsak način raztegniti preko naše zemlje vse do Jadrana, se je pričela politična tekma z Babenberžani, Čehi, Celjani, goriškimi grofi vse do l. 1355, ko se je ta tekma nenadoma odločila v habsburško korist. In že l. 1365 je avstrijski vojvoda Rudolf IV. z ustanovnim pismom podelil prejšnji naselbini mestne pravice, da bi si tako ustvaril nov opornik za most na Jadran. Novo mesto je dobilo ime: Rudolfswert.

Ko je leta 1389 propadla srbska srednjeveška državna sila in so konec stoletja združili Turki v bitki pri Nikopolju (1396) srednjo in zahodno evropsko krščansko obrambno silo, so se pričeli krvavi turški vpadi v naše in skozi naše ozemlje proti Srednji Evropi. V okolici Novega mesta, ki se je v tej dobi že razvilo v skoraj nezavzetno trdnjavo, so se prvič pokazali Turki leta 1408. Pozneje so v ponovnih pohodih (1469, 1471, 1476, 1491, 1528,

1547, 1565) mesto samo še večkrat oblegali, a zavzeti ga niso mogli nikdar. Zato je postala ta utrjena točka, ležeča skoraj na turški meji, zbirališče obrambnih čet in skladišče za vse vojne priprave proti Turkom, kar je silno pospeševalo trgovino in obrt. Res, da je v tem času prebivalstvo zaradi neprestanih vojn — turških vpadov in bojov med Habsburžani in Celjani — zelo trpelo, vendar je bila ta doba zlata doba za Novo mesto, ki mu je prinesla obilo gospodarskih koristi, tako da je ta čas vladalo v mestu veliko blagostanje. Ko pa je začela zaradi neprestane turške nevarnosti pešati trgovina in propadati obrt ter so se tem gospodarskim težavam pridružile še nesreče,

kot n. pr. kuga 1570 in 1590 in veliki požar 1576, ko je mesto docela pogorelo, zlasti pa še z ustanovitvijo generalnega mesta Karlovca (1579), ki je vzel Novemu mestu vojaštvo in skladišča, se je znašlo prej tako bogato mesto na poti navzdol.

Tudi reformacijsko gibanje in kmečki upori so odmevali za novomeškim obzidjem. Luteranska predikanta Weixler in Belokranjec Vlahovič sta si pridobila v mestu dokaj pristašev. Vendar se je protireformacijski komisiji, ki je prišla leta 1600 s škofom Hrenom na čelu tudi v Novo mesto, posrečilo zatreti protestantizem. Velikemu slovenskemu puntu 1515 so se pridružili tudi okoliški kmetje in napadli grad Mehovo. Sodelovali so pa tudi pri skupnem slovensko-hrvatskem uporu (1573), ki sta ga vodila Gubec in Gregorič.

Leta 1470 so pribegli pred Turki najprej iz Bosne in nato še iz Metlike frančiškani v Novo mesto. Postavili so si tu lep samostan. Leta 1493 je cesar Friderik III. ustanovil Kapitelj. Prejšnjo kapelico, podružnico mirnopaške

Novo mesto, brž po ustanovitvi. (Iz Valvazorja.)

Božidar Jakac: Novo mesto od jeza na Krki.

fare, posvečeno sv. Nikolaju, so v dveh dobah, katerih prva zadeva začetek XVI. stoletja, prezidali v stavbo, dostojno Kapitlju. Prvi del je izrazito gotski in k temu je priključen drugi del, ki je nagnjen za 70° proti prvemu.

Notranjost prvega dela je po velikem požaru (1576) prav lepo uredil prošt Polydarus de Montaguana (1582 do 1604), ki je tudi oskrbel za glavni oltar Tintorettovo sliko sv. Nikolaja. Iz poznejše dobe, iz slovenskega baroka, so Mencingerjeve oltarne slike na Kapitlju in pri frančiškanih.

Od 1660 do 1786 so bili v Novem mestu tudi kapucini. Njihov samostan in cerkev je Jožef II. spremenil v vojaško skladišče, nato v davkarijo in pošto, a na njih vrtu je bilo od 1810 do 1925 novomeško pokopališče.

Leta 1746 je bila v okrepitev mesta ustanovljena gimnazija — ena prvih na slovenskem jugu —, dve leti kasneje pa še kresija (okrožni urad). S tema ustanovama je postalo Novo mesto upravno in kulturno središče Dolenjske.

V dobi francoske zasedbe je bilo mesto polno vojaštva. Dne 4. aprila 1797 so v Novo mesto prispeli prve francoske patrolje. Veliki davki in nova vojna bremena so dvignila kmete iz bližnje in daljne okolice (celo iz Zužemberka,

Soteske in Trebnjega), da so napadli francosko mestno posadko (1809). Leta 1811 je s končnim Napoleonovim dekretom o ureditvi Ilirskih provinc postalo Novo mesto sedež dolenjskega »distrikta«, ki je štel osem »kantonov«, to je okrožij. Zopet so spravili Francozi v red občinske (Nadaljevanje na str. 474)

Božidar Jakac: Semenij v Novem mestu.

Morda že veste — če se bavite s fotografijo — kaj je stroboskop: aparat za kinematografijo, ki naredi v sekundi nad 3000 posnetkov namesto 16.24, kakor jih delajo navadni filmski snemalniki. Toda tudi stroboskop se je zadnje čase izpopolnil. Lahko naredite z njim, seveda če imate najpopolnejši aparat, 6000 fotografij na sekundo. Najmanjši čas osvetlitve pri takih fotografskih aparatih znaša milijoninko sekunde.

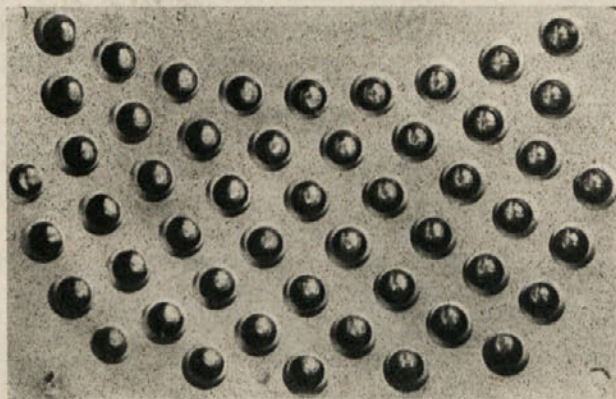
To se vam zdi na prvi pogled čudo. Toda pomislite je treba, da vam narava lahko postreže s hitrostmi, ki jih ne morete ujeti na trak niti s tako popolnimi aparati. Moderen topniški izstrelak lahko doseže 900 m na sekundo: le poskušajte ga slikati s kakršnim koli aparatom!

Tehniki, ki se bavi s filmanjem takih reči, pravimo ultrakinematografija. Stroboskop v kinematografiji predstavlja združitev prvotnega stroboskopa, kakor ga je za opazovanje naglih vrtenj sestavil Belgijec Plateau, in razsvetlitve z eksplozijami v žarnicah, vsebujočih redke pline (neon, kripton, para živega srebra). Te razsvetljevalne priprave so zvezane s strojem, ki giblje film. Leča v snemalnem aparatu je odprta, nagle razsvetlitve v rednih presledkih pa tako rekoč natiskujejo na film, ki teče mimo leče, po pet do šest tisoč slik na sekundo. Če potem tak film kažemo z navadnim kinematografskim aparatom, se nam zdi gibanje silovito počasno in zaradi tega velikokrat smešno (posnetki z raztegovalcem — Zeitlupe).

Ti aparati nam med drugim služijo tudi za merjenje brzin v naravi, zlasti za preučevanje športa in športnih gibanj do zadnjih podrobnosti v teku, skoku, plavanju itd. Posebno jih zlasti danes rabijo pri preizkušanju strelnega orožja, da ugotove pomanjkljivosti po krivuljah poti izstrelka. Z njimi preskušajo in potem izpopolnjujejo letala.

Posebne uspehe v ultrakinematografiji so zadnje čase dosegli z aparatom, ki nima ene same leče, temveč kar pedeset. Vsaka leča ima v premeru 25 milimetrov. Leče so razmeščene v istosrednih lokih. Pred lečami se v

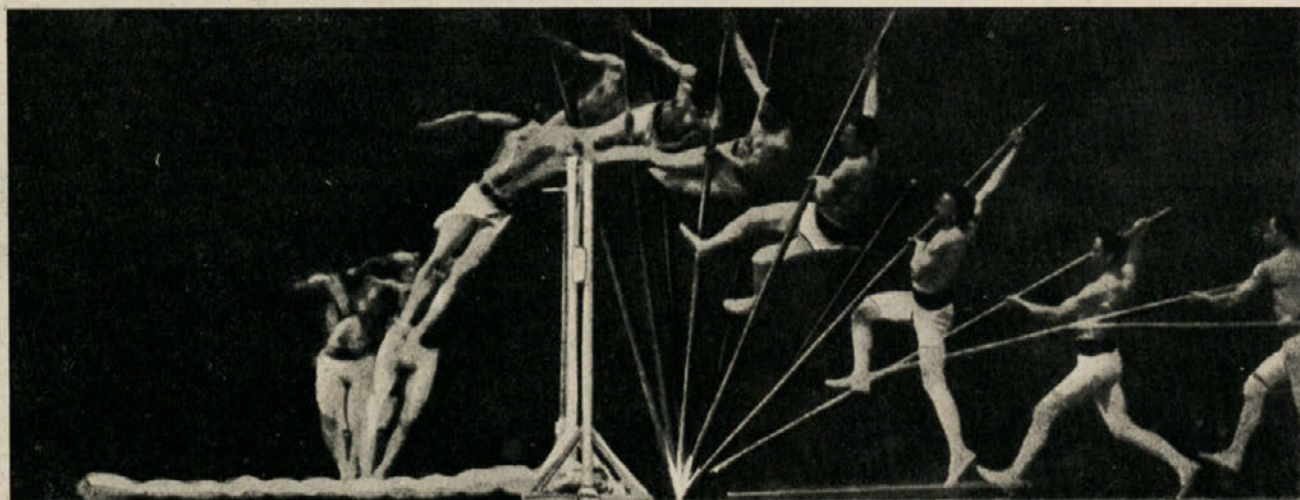
notranjosti aparata vrti plošča, njeno hitrost je moči poljubno uravnavati. Nastavki na plošči zaporedno odpirajo leče, ležeče v istem loku. Če se plošča zavrti 60krat na sekundo, je torej predmet fotografiran skozi vsako lečo 60krat, to je pri 50 lečah vsega skupaj tri-

Stroboskop s 50 lečami za snemanje pet do šest tisoč filmskih slik na sekundo.

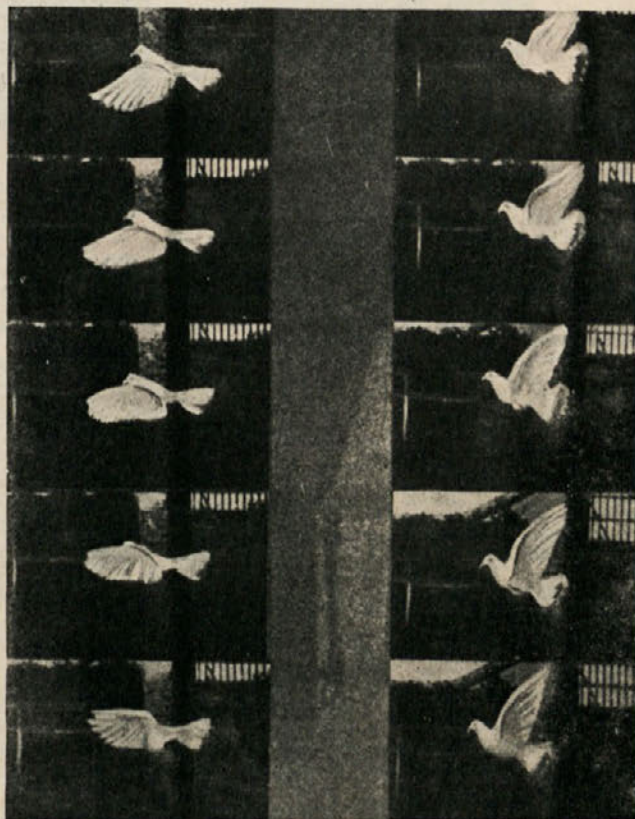
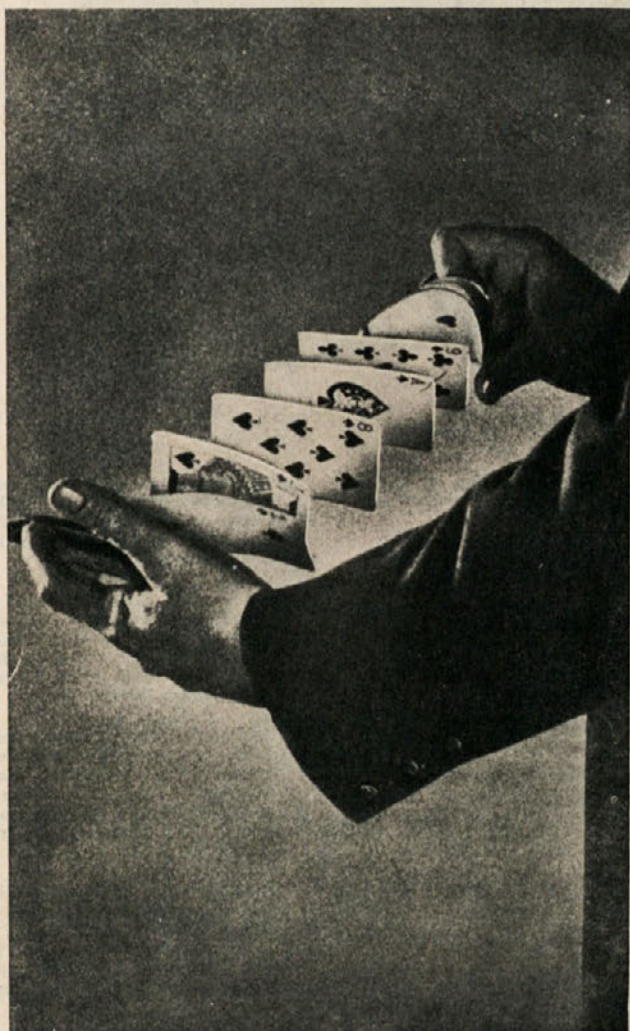
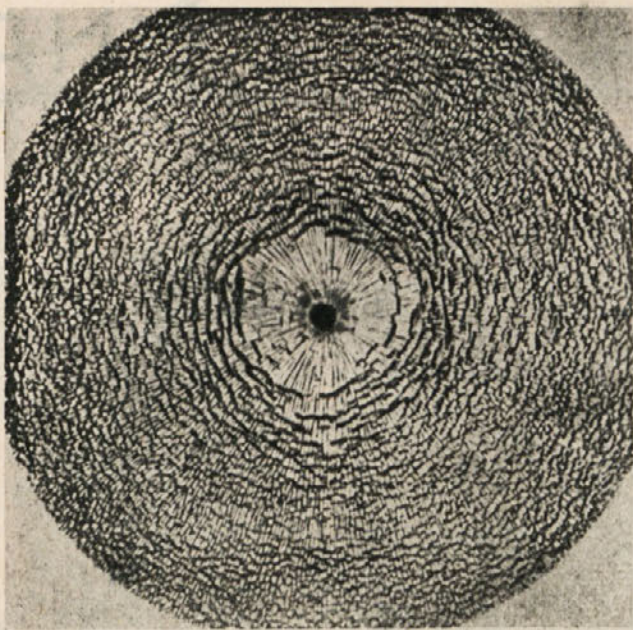
tisočkrat. Z istim aparatom je potem mogoče fotografije tudi kazati, projicirati, le da osvetljujemo z druge strani. Zdaj je s te vrste aparati mogoče dobiti po 15.000 slik na sekundo.

Največ zaslug za izpolnitev ultrakinematografije ima Tehnološki zavod na ameriškem vseučilišču v Massachusettsu, kjer dela sloviti dr. Edgerton, največja tehnična sila ameriške kinematografije. Njegovi uspehi na tem področju so toliki, da bi utegnili lepega dne čisto preobrniti vsa sedanja filmska pravila ter zgolj s tehničnimi izpopolnitvami in izumi dati kinematografiji nove oblike, nova lepota pravila ter s tem novega razmaha.

Skok ob palici, slikan z aparatom, ki z velikim številom slik na sekundo zaznamuje razločno vsako, tudi majhno razdobje naglega gibanja.

Čuda fotografije: Zgoraj levo: slika krogle v trenutku, ko prestrela steklo. Zgoraj desno: slika zamaha s sabljaškim floretom v neštetih razdobjih. Spodaj levo: ultrakinematografski posnetek čaranja s kartami. — Desno spodaj: en zamah golobjih peruti.

KATERI VAM JE NAJBOLJ VŠEČ?

1. Jesenski kostim iz temnorjavega volnenega blaga z ovrtnikom in žepi iz istobarvne indijske ovce. Prednjik in hrbet jopice imata po dve precej široki gubi, skozi kateri je potegnjen usnjat pas.

2. Zelo mladosten kostimček iz slivnatomodrega angora blaga, okrašen s svetlosivim perzijancem. Muf in klobuček iz istega krzna.

3. Športni zimski kostim iz temnozelenega volnenega blaga ima zelo dolgo jopico, ki se zapenja spredaj s patentno zaporo. Srednji del prednjika in majhen ovrtnik sta iz temnorjave ostrižene ovce. Krilo je rahlo zvončasto.

4. Pričujoči model je primeren predvsem za starejše dame. Jopica, ki ni posebno dolga, se tesno prilaga životu in ima na prednjiku 4 podolgaste všíte žepce. Jopica, žepi in manšeti so obrobjeni z ozko progjo črnega skunksa.

5. Posebno mladosten športni plašček, primeren za deklice od 16-20 leta, iz svetlorjavega flav-

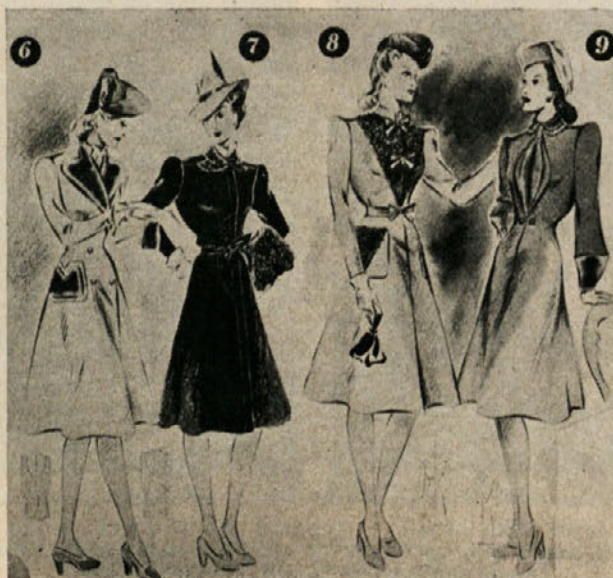
ša. Ovrtnik in žepi so okrašeni s temnorjavim bibretom. Hrbet ima dva dvojna šiva, ki označujeta oplečnik. Plašč je rezan bogato zvončasto.

6. Eleganten zimski plašč iz vinskordečega volnenega krepa. V pasu se tesno prilaga životu in je zadaj precej zvončast. Reverji in žepi so iz rjavo barvanega opusuma.

7. Popoldanski plašči iz črne sukna z ovrtnikom in mufom iz istobarvnega perzijanca. Plašč je v pasu rezan tako, da pada život malo ohlapno. Zapira se z gumbi, ki so skriti kakor pri moških plaščih.

8. Mladosten plašček iz slivnatomodrega volnenega blaga se tesno prilaga životu. Prednjik in žepi so okrašeni s svetlosivim jančjim krznom. Plašč se zapenja s tremi pentljami iz istega tvoriva.

9. Eleganten popoldanski plašč iz temnozelenega mehkega blaga. Okrašen je s črnim sealom, iz katerega je napravljen ovrtnik, zanimivo krojeni reverji in spodnji deli rahlo balonastih rokavov.

KAR JE ŽE DAVNO PREISKUŠENO JE GOTOVO DOBRO

Doba smučanja se bliža!

Prinašamo nekaj praktičnih nasvetov, kako si z malimi stroški osvežite svojo smučarsko garderobo. Vaša stara temnomodra smučarska jopica je gotovo že precej oguljena, zlasti na ramah in ob zapetju. Kupite ostanek karirastega volnenega blaga v kontrastni barvi, katerega dobite že zelo poceni. Naredite si nov gornji del života s kapuce, ki ni samo moderna, ampak zlasti praktična. Z istim tvorivom obrobite tudi zapetjesta in prsne žepe. K tej jopici lahko nosite vaše stare temnomodre hlače, ki ste jih spodaj nekoliko zožili in jim dali s tem moderno linijo (1).

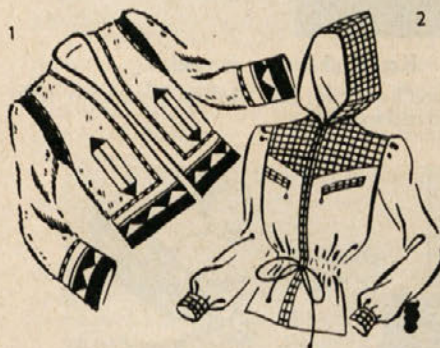
Slika št. 2 kaže ohlapno jopico, ki je narejena po naših narodnih motivih. Prav za smuko samo ne bo posebnost primerna, ampak če greste po smučanju še malo po snegu na sprehod, vas bo lepo grela. Model na naši sliki je iz belega jančjega krzna in obrobjen s pisano borduro iz rdečih in modrih koščkov klobučevine ali usnja. Isti model bi bil lep tudi iz belega domačega sukna, seveda z debelo vatrano podlogo.

Gotovo imate doma kak star krznen ovrtnik, ki res ni več za rabo. Nikar ga ne vrzite proč, vse bo še prišlo prav! Zgornje dele smučarskih rokavic, širok usnjati pas s torbico za denar in druge reči, katerih ne more pogrešati smučarka, vse to lahko prevlečete s kratkodlakim krznom in dobili boste najmodernejšo garnituro (3).

Vse one, ki so malo močnejše postave in jim hlače ne pristojajo ravno najboljše, bodo z veseljem pozdravile tople in udobne kmečke obleke iz debelega pisanega barhenta, ki se podajo prav vsaki postavi. Nosile jo bodo lahko zvečer v koči po smučanju ali pa tudi pozimi v mestu kot domačo obleko. Život se tesno oprizema in sliči v kroju naši kmečki »kočemaški«, krilo je zelo široko in okrašeno s krpicami v kontrastni barvi (4).

Model 5 iz temnomodrega belopikčastega barhenta ima čisto moderen kroj in je primeren predvsem za močnejše postave.

Kakor vidite, res ni treba bog ve kaj, z malo spretnosti in iznajdljivosti lahko naredite iz starega zopet novo.

Lovski rižoto.

½ kg kakršne koli divjačine zrežemo na primerno velike kocke in jih s sesekljano čebulo in mastjo pražimo do mehkega. Nato osolimo, popopravimo, dodamo malo limonove lupinice in 1 lovorjev list ter zalijemo s ¼ l goveje ali kostne juhe. Če te nimamo, zalijemo z vodo, moramo pa dodati malo Juhana ali Maggija ter primerno osolimo. Meso naj v tej omaki dobro prevre. Nato ¼ soka odlijemo v manjšo ponvico. K mesu pa stresemo 30 dkg opranega riža, kjer se naj skuha. V mali ponvici pa potresemo sok, ki smo ga poprej tja odlile s tremi žlicami moke, malo popražimo, zalijemo in pokuhamo, da nastane gladka omaka, dodamo žličico gorčice in serviramo k rižoti. Dobro se zraven poda nariban sir.

Hitro pripravljena maža za črn kruh.

a) 2 osnaženi in olupljeni sardini dobro umešamo z 10 dkg surovega masla, dodamo malo citronovega soka in 5 dkg nastrganega bohinskega sira ter malo soli. Če hočemo imeti malo več maže, pri-mešamo en kuhan osoljen in nastrgan krompir.

b) osnaženi in olupljene sardine pretlačimo (pasiramo) z belim mlečnim sirčkom in gorčico.

Pečen jabolčni riž.

¼ kg riža skuhamo s 4 srednje velikimi krhkimi, olupljenimi in na listke narezanimi jabolki v sladkem, z vodo razredčenem mleku, ki smo mu dodali skorjico celega cimeta in košček vanilije. Skuhan riž ohladimo. Medtem umešamo 1 veliko žlico masla z enim rumenjkom in ga dodamo ohlajenemu rižu. Vse skupaj naložimo v namazano ognja varno porcelanasto posodo in pečemo v pečici ½ ure. Nato vzamemo riž iz pečice, pomažemo po vrhu z marmelado. Iz 1 beljaka stepemo trd sneg, ga malo osladimo in pomažemo po vrhu marmelade ter postavimo še za ¼ ure v pečico, da sneg naraste in porumeni. Serviramo kar v tej posodi. Ta količina zadostuje kot posladilo za 4 osebe, je pa tudi zelo priporočljiva večerja za otroke ali bolhne.

Vrečice s kostanjevo peno.

3 rumenjake penasto zmešamo s 15 dkg sladkorja, dodamo sneg 3 beljake in 10 dkg dkg presejane moke. Iz tega testa pokladamo z dvema kavnama žličkama kupčke na pekač, ki smo ga prej namazali z voskom. Kupčki morajo biti oddaljeni drug od drugega vsaj tri prste, ker se močno razležijo. Pečemo nekaj minut v pečici, še vroče vzamemo posamezne iz pekača ter naglo iz njih izoblikujemo vrečice (škrnelje). Hladne in strjene vrečice napolnimo s kostanjevo peno.

Pena. ½ l kostanja olupimo in skuhamo v sladki vodi. Hladnemo olupimo še rumeno lupinico in ga pretlačimo. Medtem stolčemo ¼ l sladke smetane in narahlo zmešamo s kostanjem ter napolnimo s tem vrečice.

Bool — kitajsko peclvo brez jajca.

125 g sladkorne moke zmešamo z nožem s 75 g masla in 125 g presejane moke. Dodamo še 1 vanilijin sladkor in za kavino žličko jedilne sode, ki smo jo raztopili v 1 žlici mleka. Iz te zmesi oblikujemo kroglice, ki jih položimo na pomazan pekač in v topli pečici naglo spečemo.

LETOŠNJI ZIMSKI KLOBUKI

Modeli, katere predstavlja naša skica, so primerni predvsem za popoldanske in večerne prilike. Prva skica predstavlja letos posebno moderen klobuček iz temnomodrega baržuna, kombiniranega z isto barvno volneno čipko, ki tvori zadaj nekako mrežo, v kateri so skriti vsi lasje. Posebno praktično za one, ki nimajo časa in denarja, da bi bile vedno brezhibno počesane!

2. Zelo mladosten model iz svetlosivega velurja z vinskordečim ali temnomodrim rips trakom. Edini okras tega prikupnega klobučka so ozki šivi, na spodnji polovici krajev.

3. Tudi turban se zdi, da še dolgo ne bo prišel iz mode. Letošnjo zimo jih bomo videli več kot kdaj prej. Izkazal se je kot izredno praktičen in — nekaj, kar je še važnejše — poda se izvrstno vsakemu obrazu. Pričujoči model je iz zelenega in rjastosvilnega jerseyja.

4. Iz črne klobučevine je narejen ta klobuček, ki je potisnjen čisto na oči in se bo prilegal tudi malo starejšim obrazom. Na glavo je pritrjen z debelo svileno vrvico, ki se končuje v dekorativnem čop.

5. Temnordeč velur z istobarvnim taftastim trakom, ki je aranžiran v obliki cvetličnih listov. Klobuk se nosi potisnjen globoko na čelo in zahteva brezhibno urejeno pričesko.

6. Kot ena sama pentlja je videti ta večerni klobuk iz črnega tafta, katerega boste lahko nosili v gledališče ali koncert. Najbolje se bo podal seveda čisto mladim obrazom.

Kmetijska ura v radiu.

»Me, kmečke žene, kaj dobro poznamo trdo delo kmetovalčev...«

Sodobna umetnost.

»In to je nočni napad na London.«

Sebičnost.

»Tako! Za novo obleko meni nisi imel denarja, sebi si pa lahko privoščil kar slepiča!«

Vzornik grofa Bobyja

V zadnjih letih smo slišali zelo mnogo šal o grofu Bobyju, dobrih in slabih, toda vedno znova razvije junak teh šal v svojih norčavih pripombah ali dejanjih tako čudovito pristnost, da se moramo nehote vprašati: je-li ta človek res tako nor, ali se le dela?

Malokdo pa ve, da je vzornik grofa Bobyja zares živel v nekem moravskem mestu, kjer je imel grad z velikim posestvom.

Grof Kozinsky — tako se je imenoval, je bil sicer srčno dober človek s posebno močno razvitim socialnim občutjem. Pri svojem omejenem razumu je stalno stremel za tem, da bi se izboljšal slabi položaj delovnih slojev — bilo je to pred letom 1848.

Že njegov oče ni bil posebna luč. Za podedovane sinove duševne sposobnosti je značilna tale zgodbica:

Nekega dne je bil stari grof Kozinsky v veliki družbi, v kateri so govorili o otrocih na sploh in lastnih otrocih posebej.

»Vi ne veste, kako je moj Feri za svojo starost pameten,« je menil stari grof. »Pred kratkim je prišel k nam pismonoša in ko je moj dečko videl kapo s črnorumenim trakom, je udaril s petami skupaj in salutiral. Razumni dečko je zaradi kape mislil, da ima pred sabo častnika.«

»Da, koliko pa je star srčkani malček?« je očarano zagostolela starejša baronica. Oče nato ponosno:

»Pet in dvajset let.«

Pismonoše pa grof Feri tudi pozneje, v zreli moški dobi, ni spoznal. Ko mu je nekega dne križal pot pismonoša, je vprašal grof svojega stalnega spremljevalca, komornega slugo Petrička:

»Kakšna smešna uniforma pa je to?«

»Gopod grof,« je odgovoril spoštljivo Petriček, »to je pismonoša.«

»Smešna stvar,« je menil grof, »kaj pa počne ta človek ves dan?«

»Pisma nosi v stanovanja, gospod grof,« je razlagal Petriček.

»Tudi v drugo nadstropje?« je nadaljeval grof.

»Vsekakor, gospod grof.«

»Tudi v tretje nadstropje?«

»Vsekakor, gospod grof.«

To pa je bilo za grofovo socialno čustvovanje že preveč. »Saj si mora ubogi človek tako noge do krvi ožuliti!«

»Seveda, gospod grof, včasih se tudi to zgodi.«

»Veš kaj, Petriček?« je zvito menil grof, »imam idejo, kako bi se dalo ubogemu človeku pomagati. Ali ne bi rajši pošiljali pisem po pošti?«

Značilen za njegovo izrazito socialno čustvovanje je tudi dogodek, ki se je pripetil, ko se je grof Feri v visoki starosti prvič v življenju peljal s cestno železnico, si kupil listek in s sočustvovanjem opazoval potečega se sprevodnika, ki se je prerival po prenapolnjenem vozu in prodajal karte. Grof je nekaj časa žalostno opazoval, kako se ubogi sprevodnik trudi, nenadno pa se mu razjasni obraz, obrnil se je k svojemu zvestemu spremljevalcu in rekel:

»Veš kaj, Petriček, tega ubovega človeka je treba podpreti, kupiva si vsak še en vozni listek.«

Iz istega socialnega čustvovanja je obiskal grof s svojo senco Petričkom najmanjše trgovinice v Pr. in kupoval kup reči, ki jih ni nikdar v življenju potreboval. Bilo pa je to ravno v času, ko so zamenjali staro avstrijsko utežno mero »funt« z modernejšim »kilogramom«.

»Dajte mi funt sira,« je rekel grof, ki seveda ni imel nič pojma o izpremembi utežnih mer.

»Gospod grof,« ga je spoštljivo opomnil Petriček, »sedaj se reče kilo.«

»Tako, tako,« meni majaje z glavo grof, »kako se časi izpreminjajo, zdaj se torej ne reče več sir, no dajte mi en funt kiļa.«

Grof Feri Kozinsky je bil, kar je samo ob sebi umljivo, pri ljudstvu zelo priljubljen in je bil zato izvoljen tudi v občinski odbor. Udeleževal se je točno vsake seje in se udeležil tudi vsake razprave, samo njegovi predlogi niso zadeli vedno ravno žeblja na glavo. Tako je bil nekoč razgovor o obnovi starega mostu čez Bečvo, ki je bil že tako razdrapan, da si je skoraj vsak dan na njem kdo zlomil nogo ali se drugače potolkel. Skupina, v kateri so bili večinoma mlajši, je bila zato, da se postavi nov most. Druga skupina, v kateri so bili starejši varčni ljudje, pa je bila zaradi visokih stroškov proti temu. Ko je vodja mlajših v ognjevitem govoru orisal nevzdržno zdravstveno stanje in stalne nezgode na mostu, se je oglasil občinski svetnik, grof Feri:

»Gospoda,« je ves žareč predlagal, »jaz imam kompromisni predlog, na eni strani nočete novega mostu, na drugi strani pa imamo zelo mnogo nezgod, kako bi bilo, če bi mi na oni strani reke postavili bolnišnico?«

Grof Feri je bil torej izredno dober človek, ki je rad pomagal. Ko se mu je nekoč pritožila revna kmetica, da ima sredi svojega polja grič, ki ji je na poti in katerega ne more obdelati, je grof sklenil, da bo ženski osebno pomagal. Sredi noči je zbudil zvestega Petrička in se napotil kljub vsem njegovim ogorčenim protestom na polje, da svojeručno odstranita grič.

»Veš kaj, Petriček,« pravi nesrečnemu služabniku, »ti boš potiskal od desne, jaz od leve, in rad bi videl, če ne bova spravila tega neumnega griča proč.«

Tako je moral Petriček potiskati na desni — grof ni trpel nikakega ugovora — medtem ko je potiskal grof Feri na levi. Grič se seveda ni premaknil niti za centimeter. Od silnega napora se je pričel grof potiti, zato si je slekel suknjič in ga položil na levo poleg sebe na tla. Petriček, navajen reda, je suknjič pobral in ga obesil, ne da bi grof videl, na drevo. Ko sta se že dobre pol ure napenjala in trudila, je grof pogledal okoli sebe in ves vesel zaklical:

»Petriček, poglej, kako daleč sva že odrinila grič, mojega suknjiča, ki je ležal poleg griča, že sploh ni več videti.«

Tak sijajen duh, kot je bil grof Feri Kozinsky, je v stari Avstriji moral napraviti kariero. Postal je poslanec v državnem zboru in le malo je manjkalo, da ni postal poštni minister.

»Toda, hvala Bogu!« je večkrat rekel, »do tega ni prišlo. Pomislite, če bi mi kdaj zbolel pismonoša, potem bi moral jaz raznašati pisma po vsej Avstriji. Grozno je, če samo pomislim na to.«

Vabilo na subskripcijo

Aleš Ušeničnik: IZBRANI SPISI zvezek VII.-XII.

Izbrani spisi Aleša Ušeničnika so bili prvotno do- ločeni na šest knjig. V tej prvi seriji Izbranih spisov, katerih zadnji zvezek izide v decembru, so bile ponatisnjene Ušeničnikove študije in razprave, ki obsegajo skoraj vsa področja duhovnih in naravoslovnih znanosti. Ti spisi, pisani v naravnost klasični slovenščini, predstavljajo kar celo enciklopedijo znanja. V njih je avtor zavzel svoje odnose do najrazličnejših pojavov doma in drugod, ter si kot katoliški ideolog pridobil neoporečno avtoriteto med nami. Kako je bil ponatis teh razprav zaželen in potreben, dokazujejo številni naročniki iz vseh vrst izobraženstva.

Sedaj smo se odločili, da Izbrane spise nadaljujemo in tako bo pričenši z novim letom 1941 izšlo še šest zvezkov v enaki opremi in obliki. Tudi skupni obseg ostane kakor pri prvih šestih zvezkih nad 1800 strani. Kakor prejšnje, je tudi te Izbrane spise avtor sam pripravil in za ponovni natis še enkrat predelal. V prvih treh knjigah bo izšel njegov Uvod v filozofijo, delo, ki bi bilo v ponos vsakemu še tako velikemu narodu in kjer se za skromnim naslovom Uvod skriva celoten sistem filozofske znanosti in njenih problemov, vse pa obdelano pregledno, jasno in kritično, moderno in z vso osebnostjo našega največjega neosholastika. Da je navzlic temu izključena vsaka pri- stranost, za Ušeničnika ni treba poudarjati.

V dveh naslednjih knjigah izide Sociologija, katere prva izdaja je bila že pred dolgimi leti razpro- dana. Sociologija predstavlja klasično slovensko delo o tem predmetu in bo, kakor nekoč, postala vadecum za študij in spoznavanje sociološke znanosti, njenih vprašanj in perečih problemov.

V zadnjem, šestem zvezku, pa bo objavljeno Uše- ničnikovo najlepše in najbolj »do srca« pisano delo: Knjiga o življenju, ki bo tako — poleg prevoda v hrvatski in češki jezik — doživela že svojo tretjo izdajo. Mislimo, da je vsako drugo priporočilo zanjo odveč.

Sociologijo in Filozofijo je avtor precej krajšal, s čimer pa celota in enotnost dela nista prav nič porušena. Sam, pravi, je prepričan, da so Spisi s tem krajšanjem

le pridobili na jasnosti in preprostosti, dveh zahtevah prave filozofije, ki sta mu bili vodilni pri vsem znan- stvenem delu.

Že ob prvih zvezkih Izbranih spisov je napisal kritik, »da spadajo v knjižnico slehernega inteligenta, ki mu je do največjih življenjskih vprašanj, še več, naravnost na njegovo delovno mizo«. To velja še v večji meri za nadaljnje zvezke Izbranih spisov, ki bodo prinesli v novi izdaji najpomembnejše stvari Ušeničnikovega znan- stvenega in življenjskega dela.

VII. zvezek: Filozofija (I. del). — O spoznanju. — Uvod v filozofijo. — I. O izvestnosti (gotovosti) našega spoznanja. (Splošna spoznavna kritika.) — II. O naših spoznavah. (Posebna kritika.) — III. O našem spoznanju. (Noetika.)

VIII. zvezek: Filozofija (II. del). — O svetu in duševnosti. — I. O neživih in živih bitjih. (Kozmologija I.) — II. O svetu. (Kozmologija II.) — III. O duševnosti. (Psihologija I.)

IX. zvezek: Filozofija (III. del). — O duši in Bogu. — I. O duši. (Psihologija II.) — II. O Bogu. (Naravna teologija.) — III. O religiji in nramnosti. (Filozofija. O reli- giji. Religija in etika.) — O nramnosti.

X. zvezek: Sociologija (I. del). — Uvod v socio- logijo. — I. Osnovne socialne ideje. — II. Socialni orga- nizem. — III. Socialni sistemi.

XI. zvezek: Sociologija (II. del). — I. Krščansko- socialni sistem. (Solidarizem.) — II. Socialni problemi.

XII. zvezek: Knjiga o življenju. — I. Dvom življenja. — II. Blagovest življenja. — III. Smisel živ- ljenja. — Konec: Sončna pesem sv. Frančiška.

Pogoji subskripcije: Subskripcijska cena za vseh šest zvezkov, vezanih v platno je 380 din, plačljivih v dvanajstih zaporednih mesečnih obrokih po 30 din. (Prvi obrok 50 din.)

Vsak zvezek v elegantni opremi obsega povprečno 300 strani. Izhajali bodo v zaporednih dvomesečnih presledkih.

Mesečni obroki so plačljivi prvega vsakega meseca počenši najkasneje s 1. januarjem 1941.

Če rabim album za fotografije, ga kupim v trgovini

H. NIČMAN

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2

kjer mi nudijo res krasno izbiro albumov s pri- padajočimi oglički po najnižji ceni

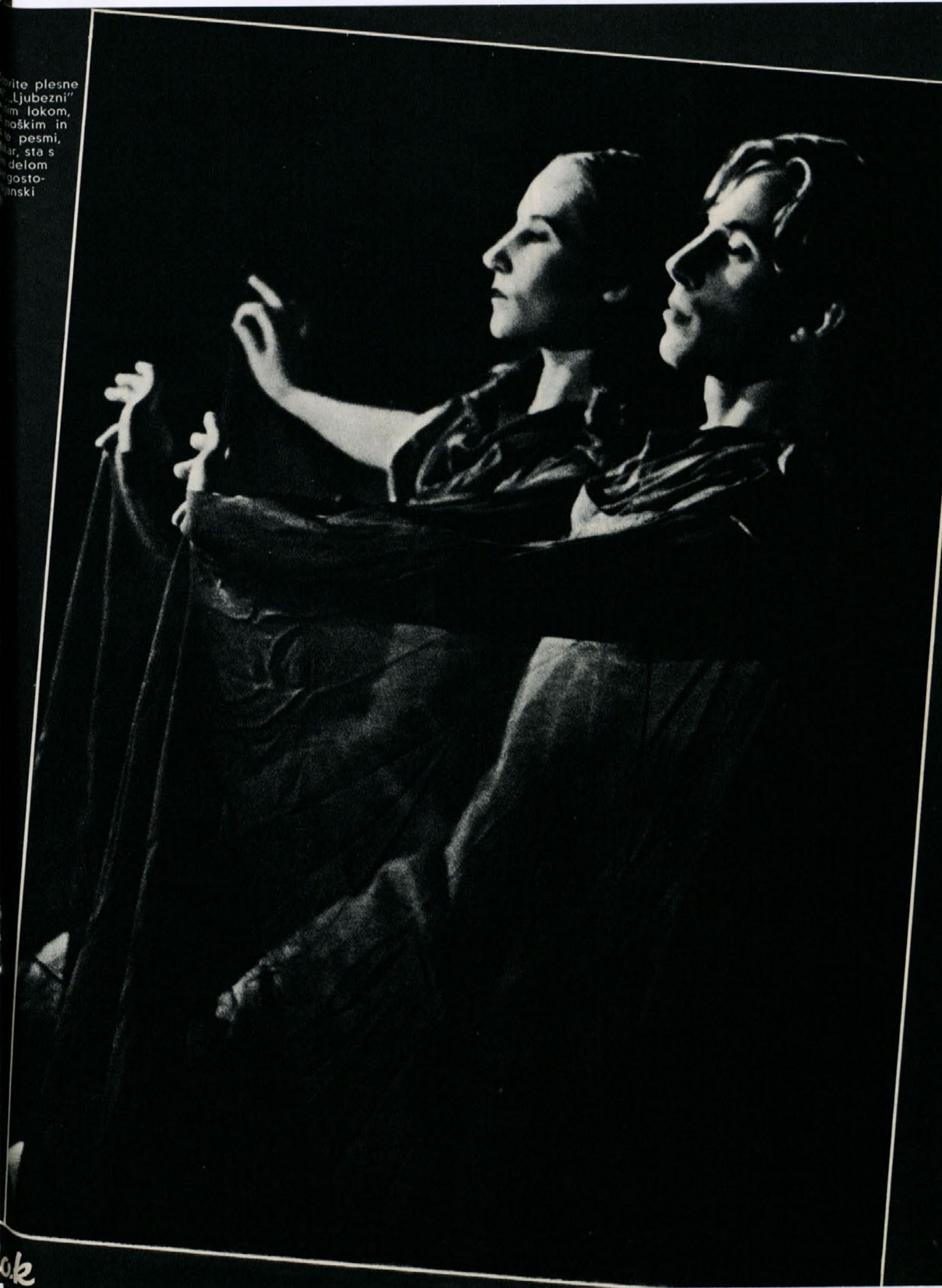

Po nevesto gredo . . . Slika z gorenjske kmečke ohceti, kakor so jo v vseh podrobnostih obnovili na kulturnem festivalu ipsoničkih železarijev.

Dve podobi iz dvajsete plesne pesmi o „Mladosti“ in „Ljubezni“ in „Zrelosti“, ki se pne me žensko. Tvorila sta s svojim delom to sezono, gostovala v ljubljanski

Lok

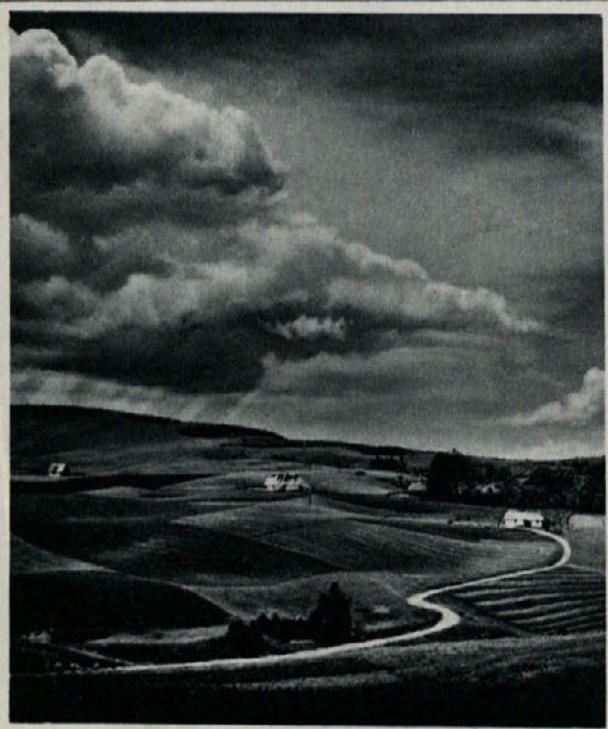

Na stopnicah

JANEZ TRPIN
FOTO KLUB LJUBLJANA

ŠLIKE IZ JESENSKE MEDNARO-
DNE FOTO RAZSTAVE V ZAGREBU

Krajina

GEORGIJ SKRYGIN
FOTO KLUB ZAGREB

Ko bi bil kralj ...

FRANCIS WU
KITAJSKA

Zakletí farovž pod Kumom

IZ ZGODOVINSKEGA ROMANA »DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ«

Spodnjo zgodbo pripoveduje vitez Jošt Soteški kronistu Bertholdu Apreharju, ko stražita grofa Friderika ob trdnem stolpu na zgornjem Celju.

»Ko sem se pod večer vrnil, je bil na dvorišču hud vrvež kakor pred odhodom na lov.

Pred gradom so stali hlapci s psi, ki so se nepočakano zaganjali in natezali široke jermene.

Po prostranem dvorišču so hiteli gospodiči in oprode, vsi z lovskimi rogovi za pasom, čemur sem se čudil, zakaj pohoda na lov ob sončnem zahodu nisem pričakoval. Oba Rifničana sta bila tudi zraven in sta v gneči, ki je rinila k izhodu, pomagala vpiti.

»Kar v sedlu ostani, Jošt!« je zaklical Martin, ko me je zagledal. »Nocoj ne bomo nič spali.«

»Kam pa je treba?«

»Na Hum nad Laškim trgom, po mladega grofa Friderika.«

Začudil sem se in vprašal, kako to.

»Bom potlej povedal, ko bomo zunaj!« je odvrnil Martin.

Brat se je zrinil k nama. Nosil je butaro plamenic in jih je dal nekaj meni in Martinu. Potem smo odvihrali mimo grofije po Mlinarski ulici, kjer so nas beli mlinarski pomočniki pozdravljali. Zakaj vsi rokodelski pomočniki so bili tedaj trdno na naši strani.

Ko smo topotaje prejahali most in smo se na prosti cesti lahko razvrstili, sta se spravila Martin in Janž meni ob stran.

Podkve so odmevale od skalovja na desni, na levi pa je hitela bistra Savinja po svoji peščeni strugi in na zelenem hribu se je svetil zgornji grad s svojimi stolpi v večernem siju.

Psi so tekli ob naših konjih in dvigali prah, da je bilo videti, ko da so tisti, ki so jahali pred nami, v poševnih žarkih zahajočega sonca zaviti kakor v zlat oblak.

Gospod Jošt je utihnil in je molče obšel nadzidke. Ko je spet sédel, je rekel polglasno kakor sam sebi: »Kako, da se mi nocoj vse to tako živo plete v spominu, kakor da se je ravnokar zgodilo?«

Na južni strani, kjer sta dvigala Pečovnik in Tolst svoje gozdnate vrhove, se je utrnila zvezda. Soteščan se nemara ni zmenil zanjo, zakaj ročno je nadaljeval svojo pripoved.

»Martin je tedaj menil, da je že čas, da zine in pove, kaj ta pohod pomeni.

»Friderik zmeraj bolj nori,« je začel, »ker je zvedel, da je Frankopanka kisel sad, hladna in stroga ženska, ki mu ne bo prinesla dosti veselja z balo.«

K temu se je razposajeno zasmel. To mi ni bilo nič kaj všeč. Zakaj menil sem, da ni prav, če o človeških napakah in slabostih svojega gospoda tako govoriš kakor o grehah sebi enakih ljudi.

»Navsezgodaj je odjezdil z zgornjega gradu,« je nadaljeval Martin. »Popoldne je naletel neki hlapec pod Pečovnikom na samega konja in ga spravil v grofijo. Friderik je šel nad medveda, ki so ga bili začutili na lovu, in gospod Herman nas pošilja za njim, ker se boji, da se je mlademu grofu kaj primerilo.«

Prehodili smo gozd ob Tolstu in Pečovniku. Psi so divje lajali in rogovi so se razlegali, da bi nas mladi gospod slišel. Prepodili smo divjad iz počivališč, rinili po goščavi in grmovju, koder ni bilo poti, da sem bil vesel svojega usnjenega oklepa, ker mi dolgi trni in ostre veje v divji gošči niso mogli do živoga.

Ze davno je bila noč, ko smo prišli do razklanega skalovja šiljastega Huma. Nažgali smo plamenice in vsak si je vzel revskajočega psa ob stran. Kmalu so po gozdu odmevali rogovi in se je glasil pasji lajež in po strminah navzgor in zmeraj više je divjal čudni lov.

Tako je minevala noč in že se je nebo na vzhodu svetlikalo, ko smo naleteli na jamo sredi pečevja v gozdu, kjer je mladi grof mirno spal. Lovci so ga prebudili. Zlovoljen jih je nagnal. Veseli, da si lahko od-

Železo iz morskega peska so začeli pridobivati v Italiji, kjer ob zahodni obali kopljejo iz morja ogromne količine nove železne »rude«.

Drugi usodni sestanek na Brennerju: Mussolini, Hitler, Ciano.

počijemo trudne ude, smo plegli po vlažnem mahu in praproti.

Ko se je dan zasvital, je prišel Friderik iz skalne razpoke in mi začel na skrivaj praviti o prelepi ženski, ki jo je videl v sanjah, ko je pozno zvečer, truden od samotnega lova, v pečinah zaspal. Prikazen ga je prosila, naj jo odreši zlih sil. Iz nekega kota v jami pa se je lesketal vabljivi zlati sijaj neizmernega zaklada izbranih draguljev, ki so se okoli njega spreletavale modrikaste vešče kakor na močvirnatem travniku za gozdarskim dvorcem na Dolgem polju.

Nisem kaj prida verjel takim prikaznim, čeprav so se mi zdele sanje čudne. Drugače je bilo s Friderikom, živahnim gosposkim sinom.

»Če bi dobil to dekle,« mi je zamrmral v uho, »bi postala Frankopanka zaradi mene lahko stara devica ali pa opatica. Daj, poiščiva žensko in zlati zaklad! Zakaj zares, s takim bogastvom je vredna, da sprejme prstan mladega Celjana. Taka bi bila tudi očetu vseč.«

Stopila sva globlje v jamo, toda ob trdnih skalnih stenah, ki so nama zastavile pot, nisva mogla naprej.

Zdaj je bil že svetel dan in poskušal sem pregovoriti razburjenega Friderika, da je bila prikazen samo prazna pena iz sanj, ki se o belem dnevu izgubi, da je nič ne ostane.

Pajdaši so se začeli oglašati in stopila sva iz mrkega prostora v jutrnje sonce, ki je mladó prodiralo skozi vrhove in je debela in grmovje in lovce oblivalo s svojimi prečistimi žarki.

Tedaj smo zaslišali iz doline zmeraj bliže glasove in po ozki stezi, ki je vodila pred nami med nizko goščavo in po mahovnatem grušču, se je pomikalo nekaj pisane k nam v hrib.

Kmalu smo uganili na plapolajočih rdečih in belih cerkvenih bandercih, da prihaja procesija, ki je nosila celó Najsvetejše v bleščeči monštranci s seboj. Nosil jo je s krepkimi rokami dolgi duhovnik Vigant iz Laškega trga.

Presenečen je obstal župnik, čigar beli koretelj je vihral v vetru, ko je sredi med lovci, lovskimi oprodami in psi, ki smo jih komaj krotili, spoznal mladega grofa.

Ljudstvo, oblečeno v svetlo, z modrim ali rdečim obrobljeno hodno obleko, je obstalo in se je plašno stiskalo kakor jata kokoši, ki vidi visoko nad seboj v zraku, prepojenem s sončno sinjino, krožiti jastreba, ki za gotovo ve, da mu plen ne uide.

»Naj povedó, vrli Vigant, od kdaj pa oni vodijo naše podložnike na delavnik v takole divjino na božjo pot?« je vprašal Friderik duhovnika, ki je bil stisnil monštranco na svoje široke prsi in je obstal sredi poti.

»Bila je nocoj huda noč, mladi gospod Celjski,« je odvrnil, »tako da so ljudje mislili, da goni divji lovec kakor sicer v nekih nočeh tod po Humu svoj brezbožni lov. Ker pa trušč rogov, lajež in glasno vpitje še nikoli ni bilo tako hudo, so začeli tisti, ki prebivajo pod Humom, na glas moliti in še pred dnevom so prišli k meni in me prosili, naj nemudoma popeljem procesijo k zakletemu farovžu, kakor se tod pravi, da bi se zli duhovi umaknili in bi zakleto dekle našlo svoj mir.«

Friderik je prisluhnil in naglo vprašal, kaj je z dekletom in z zakletim farovžem.

Duhovniku se z odgovorom ni mudilo.

»Treba je, mladi grof, da spremim ljudstvo domov,« se je izgovoril. Na tem kraju nemara ni hotel odgovoriti.

Friderik pa ni odnehal od svoje volje. Pristopil je k tlačanom in podložnikom in glas mu je zvenel razločno in glasno, da ga je poslednji v vrsti lahko razumel.

»Ni divjal divji lovec po Humu, marveč so moji lovci trobili in se klicali, ker so me iskali, ko sem bil v jami zaspal. – Zdaj pa se vrnite na svoje delo, da grofovski oskrbniki zanaprej ne bodo imeli čemu tožiti pri našem dvoru zaradi zamud pri odrajtovanju desetine in žita.«

In so podložniki tiho in pokorno šli svojo pot. Neki stari kajzar se je zazrl, preden se je obrnil v dolino, mlademu grofu v obraz in ga je dolgo gledal, kot bi hotel spoznati, kakšna usoda vzraste nekoč iz moči tega gospoda njegovim tlačanskim vnucom.

Tudi Vigant se je hotel obrniti. Ali Friderikova ostrabeseda in nenadni blisk v Friderikovih očeh sta ga zadržala.

»Hoeč spraviti Najsvetejše na varno?« je dejal Friderik in zadržal svojo zlovoljo. »Ga bom jaz vzel v dobro varstvo.«

Nato je moral postaviti Vigant Najsvetejše na skalnat pomol. Jaz in Janž sva se postavila pred njim za stražo. Friderik se je odkril in je pokleknil. Mi vsi smo storili enako. Tako je v mladih letih, celo visoko v hosti, spoštljivo počastil našo sveto Cerkev in zavaroval njen najvišji zaklad.

Zdaj se je moral duhovnik vdati. Usedel se je na veliko skalo, ki se je po njej vzpenjal bršljan. Trpk

Tradicija jamči za kakovost!

Kadarkoli vidim sliko svoje babice, se spominjam njenega velikega sodobnika župnika Kneippa, ki ji je bil zelo drag. Njegova slavna Kneippova sladna kava je čudovit dar človeštvu: Zdrava je, redilna in poleg tega poceni.

Kneippova
SLADNA KAVA

vonjava jutrnjega gozda nam je odganjala lakoto, žejo in trudnost. Duhovnik se je pripravljal, da bi znatijeljnemu Frideriku povedal, kar je vedel.

Ceprav je od takrat listje že mnogokrat odpadlo in spreperelo, prav tako kakor marsikateri pajdaš, ki je bil takrat močan in poln življenja zraven, sem si vendarle sleherno besedo zvesto zapomnil, ker je bilo toliko čudnih reči, ki so se pozneje zgodile, z njimi v zvezi.

Duhovnik je počasi in s premislekom takole govoril: »V tistih davnih časih, ko duhovnikom naše svete Cerkve še ni bilo prepovedano, ženiti se in v poštenem zakonu živeti, je stala na tem mestu trdna hiša farnega gospoda, ki je imel, kakor je še zdaj v navadi, spodaj v fari svojega vikarja. Le-ta je čisto sam duše pasel. Zakaj fajmošter je rajši veselo lovil po obširnih hostah, ki so se tedaj raztezale od Huma pa do Celja, ki je bilo tedaj še majhna vas.

V svoji hiši na Humu je imel zastavno ženo in ljubeznivega otročiča, ki ga je razveselil, kadar koli ga je zagledal ali pa zaslišal njegov jasni glas.

Pa so prišli sli iz daljne laške dežele preko visokih hribov, ki so prinesli glas od svetega očeta v Rimu, da duhovnikom zanaprej ni več dovoljeno, da bi z žensko živeli v zakonski skupnosti.

Humski fajmošter se je smejal v svoji trdni hiši taki novici in v Rimu zapečatenem pismu in je sla pošteno nagnal. Hotel se je zoperstavljaljati volji poglavarja vsega krščanstva, kot bi šlo za svetno zapoved.

Zivel je še slej ko prej s svojo ženo in se ni brigal, kaj je čas v dolini tkal ali razdiral.

Tako je minila bogata, zlata jesen in sledila ji je huda zima. Rjoveči viharji so tulili okoli farovža. Pa čeprav so strupeno žvižgali skozi špranje v ostrešju, trdnim zidovom niso mogli do živega. Naposled jim je s časom moč uplahnila. Visoki, trdo zamrzli sneg se je raztopil in povsod so vzcveteli jetrniki in vrtnice, ki jih je mala fajmoštrova hčerka zbirala v prvi pomladanski venček.

Na toplem soncu pred hišo je pripravljaj fajmošter, ki se je kakor hostna divjad prikazal iz svojega brloga, svoje lovske reči in je papeževga sla nemara že pozabil.

Tedaj se je zgodilo, da se na svetega Jurija dan, ko mu je v prejšnjih letih vikar redno pošiljal pomladno desetino, noben podložni kmet ni zglašil na hribu in se tudi nobeno tovarno živinče spodaj na ovinku ni hotelo prikazati iz mladozelenega grmovja.

Drugi dan si je nadel farni gospod svoje orožje in je stopil v dolino, da bi sam pogledal, kaj je narobe.

Ko je stopal navzdol, se mu je zdelo marsikaj drugače in kar čuden strah ga je trdo grabil za srce.

Ko je prišel iz hoste, so se mu ljudje plaho umikali, in ko je mimo cerkve zavil v farovž, ni več našel svojega vikarja.

Tuj, blede menih mu je pokazal listino, ki je z njo bil izobčen, in ga je s križem v roki spodil čez prag.

Izobčenec, ki je tako izgubil svojo službo, je odšel. Divji srd mu je kakor žareč kamen legel na dušo in vse lepo in dobro je v njegovem žaru zgorelo.

Ni gledal, kam stopa. Korakal je navkreber in je zašel v divji kraj, kamor doslej še ni bil prišel.

Tam se mu je pridružil tuj lovec, ki je imel zeleno obleko na sebi in na čigar okroglem klobučku se je zibalo spreminjavo petelinje pero. Obličje mu je bilo zagorelo, lasje in brada črni kot oglje in njegove bliskajoče se oči kakor žerjavica.

Prijazno je nagovoril fajmoštra, kakor da sta stara znanca. V fajmoštru se je rodilo zaupanje do neznanca, zato mu je iz bolečine in srda svoje duše potožil, kaj ga je bilo doletelo.

Lovec je menil, naj si nesreče ne žene k srcu. Obljubil mu je, da mu bo pomagal iz stiske, ga vzel v svoje varstvo in mu preskrbel bogastva, če mu dá svojo hčer za ženo. Tri kadi zlata in kup dragocenih draguljev naj bi bila cena.

Humski fajmošter je bil v svoji zapuščenosti takega pomočnika pač vesel in ga je povabil na svoj dom. Lovec je poznal vsa pota, kot bi bil tod doma. Doma ga je fajmošter na moč lepo pogostil, kakor je navada med lovci.

Naslednji dan se je črnorjavi lovec spet prikazal in že je bilo divjadi in vina na pretek. Humski fajmošter je vtiapljal svoj srd v vinu ob strani tujega lovca marsikatero noč do svita.

Kmalu je pripeljal lovec tudi svoje pajdaše s seboj in mnogokrat je donel v nočnem času daleč naokoli njihov veseli trušč, da se je plaha divjad umikala iz bližine in je pobožno ljudstvo v dolini šepetalo, da hodi divji jager k humskemu fajmoštru v goste.

Novi farni gospod v dolini je prepovedal svojim vernikom, da bi se bližali hiši na Humu, ki se je je kmalu daleč naokoli, med tlačani in svobodnjaki, oprijelo ime zakleti farovž.

Pozre se je žalostilo v hiši, ki je tako zelo prišla v slab glas in ki so se je ljudje tako ogibali, in se je bala skrivnostnega ženina, ki je hotel, da bi bila poroka na kresni večer opolnoči.

Ob uri, ko bi pozre postalo njegova žena, naj bi se obljubljeni tri kadi zlata prikazale v zakletem farovžu in z njimi toliko zlatnine, da bi mlada žena po njej lahko rila in bi se lahko vsako uro drugače nakitila, kakor bi jo bilo volja.

Tedaj se je nevesta v strahu in grozi razodela očetu in ga zaklinjala, naj odneha s svojim početjem, ker za nič na svetu ne mara biti žena črnega lovca. Pozre se je jokalo, da so gozdne ptice v visokih smrekah pred okencem njegove kamrice prisluhale in sredi svojega vselega žvrgolenja obstale, kot bi se jim smilil človeški otrok, ki ga je trla tolikšna žalost.

Očetu se je smilil prežalostni otrok in sklenil je, da bo črnemu lovcu nevesto vendarle odrekel. Toda v njem je gorela želja po zlatu, ki bi ga dobil šele potem, ko bi bil lovec z žarečimi očmi in ko noč črnimi lasmi njegov zet.

Premišljal je, poln poželjivosti in lakomnosti, kako bi se z zlatom od besede odvezal, kako bi zaklad dobil, ne da bi zanj dal otroka.

Pri tem je dal na videz vse pripraviti za gostijo. Lovcu je rekel, da mu naj pripravi zaklad še pred kresno nočjo v hišo, da se ga bo plaha nevesta razveselila in da bo tem rajši sledila možu. Lovca je strast slepila, zato se je dal pregovoriti in kmalu so začeli prinašati njegovi pajdaši skrinje in sodce in so nosili ves dan, dokler ni bilo vse varno spravljeno v zakletem farovžu.

Nevesta se ni veselila sijaja in lesketa teh dragocenosti. Sama je klečala v tihi kamrici in molila k Bogu, da bi jo varoval.

Opolnoči je prišel lovec pred hišo in našel velika vrata zapahnjena. Humski gospodar mu je zaklical, naj odneha, češ da so razbojniki odnesli nevesto in ugrabili zaklad. Tako je menil, da bo opeharjenca spravil od hiše, da bi šel za razbojniki.

Lovca pa se je ob tem razjaril. Dva prsta je položil k ustom in tako presunljivo zažvigal, da je humskemu fajmostru ob tem od strahu srce zastalo.

Pripodilo se je med drevjem in hosta je oživela od samih neštetihi črnih lovcev in revskajočih psov. Divji krohot in tuljenje je donelo od povsod. Humski fajmošter je padel na kolena in glasno klical k Bogu, naj reši nedolžnega otroka pred besnečo vojsko.

Ko je mahnil divji lovec s težko sekiro po vežnih vratih, se je zemlja stresla in se na široko razklala. V zevajočo črno razpoko se je med hruščem in truščem udril zakleti farovž z vsem, kar je bilo v njem.

Drugo jutro je našlo sonce tole globel in v njej mrko jamo, ki se je sleherni izogiblje.

Spodaj v trdni cerkvi so klečali tlačani in svobodnjaki, molili in se trkali na prsi, preplašeni spričo strašnega početja.

Tri kadi zlata, ki je bil divji lovec zanje opeharjen, leže globoko pod zemljo in pozre čaka svojega odrešitelja, ki si bo pridobil njo in zlato.

V neki noči, ki zanjo nihče ne ve, pride vsako leto na dan in čaka v pečinah. V tisti uri se sveti tudi zaklad. Če bi takrat prišel čist mladenič, ki se je rodil, ko je bilo sonce v znamenju strelca, bi jo lahko odrešil.

Če pa to poskuša, kdor greh pozna, bi bilo tako početje njemu in vsem, ki bi se rodili iz njegove krvi, v pogubljenje. Divji jager besni s svojo vojsko v svetlih nočeh okoli Huma in zaman poskuša, da bi odpeljal deklico iz pogreznjenega farovža.

Tako je končal župnik Vigant zgodbo, vstal, pokleknil pred Najsvetejšim in prijel za monštranco.

Mladi grof je krenil nato razoglav za njim in mi smo mu sledili.

Ko smo potem zajahali in peketalci navzgor ob Savinji, je obrnil Friderik konja k meni in mi rekel: »Pazi, Jošt, in si dobro zapomni današnji dan. Mislili bomo še nanj.«

Začudil sem se, zakaj mladega gospoda, ki je bil sicer samo nagle krvi, tako zamišljenega nisem poznal. Za zgodbo o zakletem farovžu pa se nisem dosti menil in mislil sem, da jo bom kmalu spet pozabil.

Noč, v kateri smo iskali Friderika po celjskih hostah, je bila kresna noč.

(Roman bo decembra izšel v prevodu Nika Kureta pri Jugoslovanski knjigarni v založbi »Naša knjiga«.)

(Nadaljevanje s str. 458)

finance in javno varnost. Po velikem polomu v Rusiji pa se je vrnil prejšnji nered; roparske tolpe, nasilja tiho-tapev in lakota so se vrstili leto za letom.

B. Jakac: Stari del Novega mesta.

Leto 1848 je dvignilo novega duha med meščani — Slovenci. Ze 6. januarja so še pred marčno revolucijo zaigrali premiero Linhartovega »Veselega dne...« Nov Polakov list »Sloveniens Blatt« je skušal razmajati še trde slovenske purgarje za narodnostne ideje. Ustanovi se Slovensko društvo, 1865 čitalnica, nato pa je prišla nova doba, ki ji dajejo življenje razne organizacije in borbe med zastopniki slovenskega in nemškega politič-

nega programa, dokler ne dobi leta 1908 Novo mesto docela slovensko lice.

V devetdesetih letih so delali prvi del važne železniške proge Ljubljana—Karlovac, do Novega mesta, leta 1914 je bila izročena prometu belokranjska železnica ter so bili tako dani vsi pogoji za popolni gospodarski razmah Novega mesta. Vendar je pa svetovna vojna najmanj za deset let zaustavila ta razvoj dolenske metropole.

Po svetovni vojni se je rešilo še vprašanje Kandije. Kandijo z delom Zabaj vasi, Šmihela in Gotne vasi so združili z mestom, ki se je in se še močno razširja zlasti v dve smeri: proti Grmu in ob Krki (proti Ločni) in postalo v najnovejšem času že lepa tujsko-prometna točka in letovišče.

B. Jakac: Novo mesto — Breg.

*Ameriška mornarica na vežbi:
skupina križark se na ukaz v
silovitih lokih obrača v drugo
smer, da se „izogne torpedom“*

*Idila v Gibraltarju...
kakor je danes ni več*

REPUBLIKA PETJA IN GODBE

Ob štiristoletnici jezuitskega reda in njegovih slavnih del

Kadar koli so se španski ali portugalski osvojevalci polastili kakega kraja v novem svetu, so šli za njimi jezuitski očetje. Vedno so se radi lotili težavne naloge, kadar je bilo treba raziskati neznane pokrajine. Če je

Montañez: Sv. Ignacij Loyolski, ustanovnik jezuitskega reda.

šlo za sklepanje mirovnih pogodb ali zvez z Indijanci, so se kolonialne oblasti obračale na jezuitske očete, kajti samo ti so razumeli indijanska narečja in zaradi prijaznega nastopa uživali popolno zaupanje pri plemenskih poglavarjih.

Jezuiti so ponesli blagovest omikanega in odrešenega človeštva Mehiki, Novi Mehiki, Arizoni, Kaliforniji in Texasu; prodirali so skozi najbolj divje in težavne pokrajine, ki so jih natančno opisovali in o njih sestavljali zemljepisne orise.

Robert Louis Stevenson je več ko sto let kesneje zapisal besede kar največjega občudovanja glede delavnosti jezuitskega reda v Kaliforniji, hkrati pa pokazal na škodo, ki so jo pozneje po teh krajih napravili »pohlepni tatovi in roparski skrunilci«. Tako grdo se je naš anglosaksonski protestantizem izkazal spričo velikega dela Družbe Jezusove, zaključuje pisec.

V Peruju in Boliviji se je očetom posrečilo, da so odkrili več ko sto doslej neznanih indijanskih plemen: zbirali so jih po natančno omejenih naseljih pa tod uvajali poljedelstvo, živinorejo in obrt. Divjake so naučili izdelovati razno orožje, jih poučili, kako je treba zgraditi kočje in jim v boleznih in pri poškodbah pomagali z evropskimi zdravili. V Limi, Cuzcu in drugih peruanskih mestih so zgradili indijanske zavode, v katerih naj bi se poslej pod njihovim vodstvom vzgajali sinovi Kazikov. Marljivo so tudi zbirali zgodovinska izročila davno izumrle omike Inkov, v čemer se je prav posebej izkazal oče Blas Valera, ki je bil sam potomec Inkov. V Limi so ustanovili tiskarno, kjer so tiskali knjige in slovnice narečja Kečua, ki so jih spisali očetje jezuiti.

»Kar se v mnogih letih z velikimi armadami in silnimi denarnimi stroški ni dalo doseči,« piše nadškof iz La Plate l. 1690 španskemu kralju, »vse to se posreči jezuitom v kratkem času, pri čemer jim pomaga edinole njihova gorečnost. Sovražnike spreobračajo v prijatelje in najbolj divja pa neukrotljiva ljudstva v poslušne podanike Vašega Veličanstva.«

Jezuiti, ki so se po južnoameriških mestih seznanili s šegami in navadami priseljencev, so bili trdno prepričani, da so tako imenovani »divjaki« v pragozdih dosti bolj pripravi za ustanovitev božje države ko belci. »Ne samo da so Španci iz Indijancev napravili sužnje,« pišejo očetje v poročilih, »tudi pokvarijo jih, ker so predani raznim grehotam, za katere naša preprosta naravna ljudstva nič ne vedo.«

Zato se je med misijonarji kmalu porodila misel, da bi Indijance docela ločili od belcev in jih tako zaščitili pred njihovim nasiljem, a tudi pred okuženjem spričo slabih zgledov. Saj se je znova in znova pokazalo, da je občevanje Špancev z Indijanci v nekaj tednih pokvarilo vse dobre sadove, ki so jih misijonarji v dolgih letih trdega dela vzgojili.

Končno so jezuiti svojo misel sporočili tudi španskemu kralju. Če bi jim kralj — tako so prosili — dal pravico, da bi si lahko popolnoma neodvisno od španskih kolonialnih oblasti sami uredili lastno indijansko državo v Južni Ameriki, tedaj bi se jezuiti zavezali, da bi Indijance pripravili do prostovoljnega priznanja španske oblasti in do plačevanja letnega davka madridskemu dvoru.

Kralj Filip III. je izdal odlok, ki je jezuitom naklonil zaproseno pooblastilo, hkrati pa je po njihovi želji še posebej določil, da poslej ne bo smel noben belec razen guvernerja brez dovoljenja očetov stopiti v indijanska naselja, ki so jih uredili misijonarji.

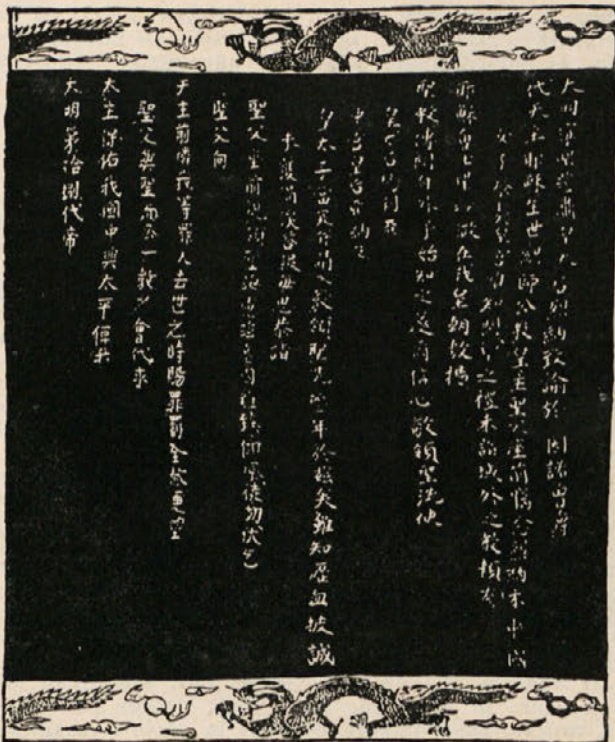
Zdaj so se jezuiti lahko spravili na delo, da po gozdovih in stepah vzhodne Južne Amerike, zlasti ob obeh obrežjih reke Urugvaje zgradijo tisto vzorno državo, v kateri bi samo resničnost in čistost krščanske blagovesti zavladali.

»Naši misijonarji,« je pisal Tirolec oče Sepp, ki je po ustanovitvi jezuitske države prepotoval deželo, »menijo, da je Bog ustvaril ogromne slapove in brzice te

Jezuiti na Japonskem, kjer so se zasidrali že v začetku 16. stoletja, kar priča, kako naglo se je nova verska ustanova razmahnila.

Pismo kitajske cesarice Yung-Li, ki so jo jezuiti sprebrnili, papežu.

reke posebej v prid našim ubogim Indijancem, zakaj Španci v nenasitnem pohlepu po denarju so dospeli le do tu, naprej niso več mogli s svojimi velikimi ladjami. Do današnjega dne še niso prišli med naša ljudstva, z našimi Indijanci niso utegnili občeati ali trgovati.

Previdni jezuiti pa se niso preveč zanašali ne na težko dostopno naravo ne na kraljevo pooblastilo, marveč so še sami storili vse, da bi ozemlje, zaupano njihovi skrbi, branili pred vsakršnim vdorom evropske omike. Domačinom so spet in spet kar najstrože prepovedali vsako občevanje z belci; pazili so tudi, da se njihovi prebivalci niso mogli naučiti ne španščine ne portugalsčine. Šli so celo tako daleč, da so svojim varovancem priporočali, naj uporabijo silo proti vsakemu tujcu, ki bi si drznil stopiti na njihovo ozemlje brez izrecnega dovoljenja.

Ko so prvi jezuiti prodirali po rekah v paragvajске pragozde, se je sprva zdelo, da bo vsako misijonsko delovanje neuspešno, ker so se Indijanci pred njimi vselej plaho umikali. Kmalu pa so očetje opazili, kadar so v svojih čolnih peli duhovne pesmi, da so se tu pa tam iz goščav prikazovali domačini, ki so jim prisluhnili, in videti je bilo, da so jim ti zvoki močno všeč. S tem pa so jezuiti že imeli v rokah najboljšo sredstvo, kako Indijance privabiti iz njihovih gozdov: odslej so vzeli misijonarji na pot glasbila in igrali pa peli, kar jim je duša dala.

Potem so misijonarji z občudovanjem prisluškujočim Indijancem v njihovi materinščini razlagali, kaj so peli. Zbudili so v njih tolikšno zanimanje, da so jih divjaki vabili, naj bi šli z njimi v gozdove in stepe in zapeli pesmi njihovim starešinam pa jim razkladali pomen pesmi.

Tako so očetje jezuiti prišli v kraje, kamor dotlej še ni stopil noben Evropejec, kjer so sredi nedotaknjene prirode domovali Guarani in Cikiti. Našli so ljudi, ki so bili po opisih misijonarjev oblečeni v jelenovino; deklice in dečki so bili goli, dolgi nečesani lasje so jim viseli v kitah preko ramen ko konjski repi; v preluknjanih uhljih so nosili na nitkah pritrjene koščice ali barvana peresa, okrog vratu so imeli podobne okraske. Moški obrazi so se zdeli očetom jezuitom drug drugim podobni; bili so okrogli, sploščeni in temnorjavi. Ženske

so bile grde; ko premog črni lasje so jim v kačastih kitah padali preko zagorelih in zgubanih lic in hrbta.

Kmalu so tudi Indijanci sami skušali posnemati pevске vaje misijonarjev in pod vodstvom očetov jezuitov so se s silnim navdušenjem naučili peti težke večglasne korale. Iz te glasbene skupnosti se je porajala nova država, zakaj to nikakor ni bil poslednji vzrok, da so se Indijanci, ki so doslej raztreseni živeli po gozdovih, vedno bolj strnili.

Najprej se je združilo nekaj družin plemena Guarani v naselje, ki so mu jezuiti vzdeli ime Loretto; kmalu nato so nastale še ostale krščanske indijanske občine St. Ignacio, Itapua in St. Anna, ki ležijo vse ob srednjem Paranu. Iz teh matičnih indijanskih naselbin so vzklicale tako imenovane »redukcije«, paragvajska zaokrožena ozemlja, ki so kmalu obsegala velike dele današnjih držav Argentine, Paragvaja, Urugvaja, Brazilije, Čileja in Bolivije. Ko je bila ta čudovita država v polnem razcvetu, je bilo v njej sto trideset takih »redukcij«, od katerih je vsaka štela tri do šest tisoč duš. Prebivalstvo vse dežele je tedaj narastlo na približno 140.000.

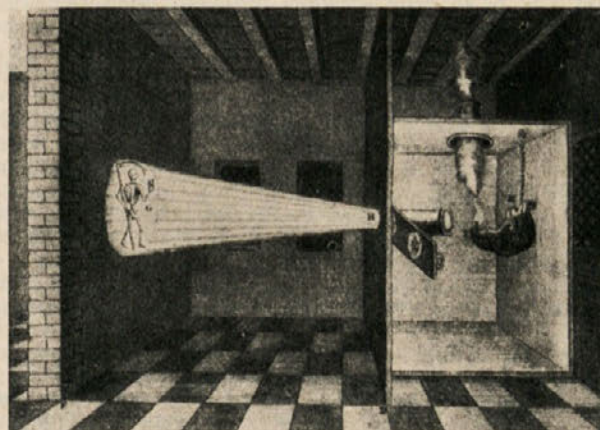
Skoraj celotno življenje po paragvajskih »redukcijah« se je odigravalo ob glasbenem spremljevanju. Ze ob petih so bobni klicali ljudstvo v cerkev k maši, kjer je bilo mnogo petja, responsorijev in igranja na glasbilih. Misijonarji so namreč menili, »da nič ne premore Indijancem vlti več pobožnosti in veselja do božje službe in jim napraviti nauke bolj dojemljive kakor če je vse v podobi pesmi.«

Indijanci so po naravi delo zelo mrzili, a spet je bila glasba, s katero so očetje znali njihovo prirojeno lenobo premagati. Kadar so se možje zjutraj odpravljali na polje, je spredaj korakala godba, ob spremljevanju glasbe so obdelovali njive, podirali drevesa in zidali zgradbe, ob godbi so kósili in z godbo so se zvečer vračali v svoje vasi.

Indijanski otroci so morali vsak dan hoditi v glasbeno šolo za nekaj ur. Stalna vaja in odlična prirojena nadarjenost sta pripomogli, da »celo v zborih tisočih pevcev ni bilo nikdar slišati napačnega tona«. Tu je veljalo za državljansko dolžnost, da znaš pravilno peti.

Čudovito glasbeno nadarjenost tega ljudstva so misijonarji popisovali z besedami največjega občudovanja; niso se mogli dovolj načuditi hitrosti, s katero so se indijanski dečki naučili ne samo pesmi, marveč celo odlično igrati na težkih evropskih godalih in pihalih. Gojili so cerkveno glasbo, lotili pa so se tudi nemških koračnic in plesov, nazadnje celo odlomkov iz italijanskih oper.

Poleg glasbenih vaj so se misijonarji prizadevali, da bi prebivalcem svoje indijanske države zmeraj nudili razne zabave, ker so sodili, da veselje ne škoduje čednostim, marveč nasprotno »da so te še bolj priljubljene in se tako krepijo«. Zato so pogosto prirejali ljudske praznike z najrazličnejšimi igrami, atletske tekme in umetne borbe. Oče Charlevoix poroča, kako so jezuiti

Camera obscura, na kateri temelji fotografija, je izum jezuita p. Kircherja. Uporabljal jo je pri duhovnih vajah.

kdor je hotel kupiti vola ali kravo, je dal določeno količino blaga; nož je zamenjal za konja, ribji trnek za tele.

Tudi zunanja trgovina indijanske republike se je razvijala brez denarja; zamenjavali so deželne pridelke in domače blago, kot sladkor, vosek, med, tobak, kože, tamarinde, pavolno blago, usnje, strugarske izdelke in podobno za evropske dobrine. Posebne uspehe so imeli očetje s požlahtnjenjem domačega »Ilex Paraguayensis«, ki so ga premenili v čajno rastlino; »paragvajski čaj« je bil dolgo časa glavno izvozno blago.

Vse za prodajo določeno blago so spravili v Santa Fé ali v Buenos Aires, kjer so jezuiti sami oskrbovali zamenjavo. Dobičke takega trgovanja so porabili za popravila in nove nabave ter opreme v industriji in poljedelstvu.

Sem pa tja si niso mogli kaj, da ne bi španskih trgovcev vabili v »redukcije«, kjer bi si ti lahko na kraju ogledali blago, ki je bilo na prodaj, ali razkazovali svoje dobrine. Toda jezuiti so skrbeli za to, da Indijanci niso mogli priti v stik s takimi potujočimi trgovci.

»V nekaterih vaseh, kakor San Xavier, San José in Santa Corazon«, piše M. Bach, »so nekoliko izven krajev zgradili tako imenovane »ramadas«, ki so bile z vsem preskrbljene in kjer so tuji trgovci morali bivati. Tu so dobivali dobra jedila, pijače, postelj in vse zaželeno udobnosti zastoj, toda nadzorovali so jih kakor kakšne državne jetnike. Takoj ob njihovem prihodu so ob vseh vhodih k »ramadi« postavili straže, ki jim je bilo strogo prepovedano spregovoriti z njimi kako besedo...« Tuji trgovci je smel ostati v »ramadi« tri dni.

Zaradi tega čisto prirodnega gospodarstva niso bili samo Indijanci obvarovani pred vsemi mamami denarja, temveč tudi voditelji svojstvene države niso prišli do tega, da bi kupičili bogastva. Sami so od španske vlade izprosili odlok, da se ne sme od premoženja »redukcij« nič uporabiti za očete jezuite, marveč da mora biti ves trgovinski donos Indijancem v prid. Zato so tudi voditelji »redukcij« morali redno pokazati natančne račune o izdatkih in dohodkih.

Vsaka »redukcija« je bila celota zase. Dva očeta jezuita sta jo vodila in hkrati delovala kot duhovnika, zdravnika, učitelja in nadzornika nad delom, ki ga je bilo treba opravljati. Civilna uprava je bila v rokah od občestva izvoljenega »corregidorja«, več »regidorjev«, »alkaldov« in občinskega svetnika; vsi ti uradniki so bili sami Indijanci, jezuiti so namreč skušali dati ljudstvu kar moč veliko nacionalno avtonomijo. Pod nadzorom očetov so domačini vodili tudi sodnijske posle, upravljali skladišča živeža in pazili na reden potek dela. Poleg te politične organizacije so bile še prave strokovne zveze, ki so jih vodili uradniki domačini. Tako so imeli tkalci, kovači, tesarji in ostali obrtniki svoje »alkalde«; ženske so si izvolile prednico in vrhu tega so imeli še »alkalda« za mladino, ki je nadzoroval otroke izpod sedemnajstih let starosti.

Oče Peramas je takole orisal vnanjost ene take »redukcije«: »Središče urejene naselbine je bila zmeraj cerkev, prostorna, trdno zidana in zmeraj lepo okrašena. Na eni strani cerkve je bilo pokopališče, na drugi zavod, v katerem je bila tudi šola. Zraven tega je stalo občinsko poslopje s skladišči in kaščami za skupno blago in z obrtniškim delavnicami. Poleg pokopališča je bila »vdovska hiša«, ki je bila deloma urejena tudi za bolnišnico. Pred cerkvijo pa je bil zmeraj prostoren trg s kipom v sredi, okrog in okrog pa so v pravokotni po-

Prvi Indijanci, ki so jih jezuiti pokristjanili v Paragvaju.

razdelbi stale enonadstropne stanovanjske hiše Indijancev s svojimi naprej štrlečimi napušči in hodniki.

Indijanska občinska policija je skrbel za mir in red, a pri tem je morala biti mila in popustljiva. Če je bilo treba nastopiti proti kakemu kršilecu zakonov, ga je najprej »corregidor« pod štirimi očmi posvaril; če pa še to ni pomagalo, so ga lahko zaprli ali šibali. Smrtna kazen je bila načelno odpravljena po vseh »redukcijah« in bolj zakrknjene grešnike so kaznovali tako, da so jih pošiljali v bolj oddaljene »redukcije«. Grešnice pa so obsodili na daljše bivanje v »vdovski hiši«.

V državnotravnem pogledu bi Paragvaj še najbolje označili s konfederacijo, ker so bile »redukcije« glede notranjih poslov docela samostojne, le nekatere posle, kakor zunanjo trgovino in vojno službo so vzajemno obravnavali. V razmerju s špansko Krono je bil Paragvaj moderen dominijon; bil je pod neposredno oblastjo Krone in je s kraljevimi odredbami dobil samoupravo, lastno sodstvo in vojsko. »Redukcije« so bile le dolžne plačevati letni davek in v primeru vojne v Južni Ameriki poslati vojaško pomoč. Sicer pa se madridska vlada ni vmešala v njihovo upravo.

Jezuiti, ki so pravilno precenili sposobnosti in slabosti svojih Indijancev, so na ta način ustvarili v Paragvaju tako komunistično državo, ki jo še danes — po dveh stoletjih — kažejo človeštvu kot zaželeno vzorno državno ureditev. Vse, kar so sanjači kdaj pričakovali od komunističnega gospodarskega reda, je bilo tu uresničeno: skupna last proizvodnih in konsumnih sredstev, odprava usodnega denarnega gospodarstva, splošna enakost državljanov, odprava vsakršne gmotne bede, preskrba priletnih, bolnikov, vdov in sirot, splošna delovna dolžnost in osemurno delo, državna vzgoja otrok, svobodna izbira poklica.

Tudi v upravnem pogledu je ta indijanska država ustrezala najbolj modernim demokratskim zahtevam, zakaj tu niso bili državljani samo tlačena množica pod oblastjo samovoljnih uradnikov, marveč je bila njihova svoboda samo toliko utesnjena kolikor so zahtevale koristi skupnosti; svobodno izvoljeni domači uradnik te republike je bil samo nesebičen organ javne blaginje.

Pri vsem tem pa nikakor niso docela odpravili zasebne lastnine; poleg skupne lasti je veljala tu tudi posameznikova posest, ki ga pa lastnik ni pridobil z izkoriščanjem in iz katere ni po kopičenju mogla zrasti nevarnost za skupnost. Ves ta red so uvedli brez uporabe sile v veliko veselje prebivalcev, in država, v kateri so vladale tako vzorne razmere, je v resnici obstojala skozi sto petdeset let.

Nekaj o „naši Aniki“

ANA WAMBRECHTSAMERJEVA 1897-1933

»Kje neki so bile zvezde naših gospodov, da so tako nanagloma zbledele? Katera od zvezd nad menoj je neki moja in kdaj se bo utrnila?«

Naša planinska rojakinja Ana Wambrechtsamerjeva, »nemška pisateljica, a slovenska žena«, je leta 1933 izdala v nemščini zgodovinski roman »Danes grofje celjski in nikdar več«. In še isto leto ji je odpovedalo srce, preutrujeno od velikanskega pisateljskega dela, ki ga je začela ravno v zadnjih letih pred smrtjo. Hitro, hitreje kakor je sama slutila, se je utrnila tudi njena zvezda...

Ime Ane Wambrechtsamerjeve naši širši javnosti doslej morebiti ni toliko znano, tem bolj pa je znano na Spodnjem Štajerskem, zlasti pa v okolici njenega rojstnega kraja, Planine nad Sevnico. »Naša Anika«, kakor so ji tam rekli, je bila zaradi razmer deležna nemške vzgoje in izobrazbe. Tako se je tudi zgodilo, da je njen pisateljski talent zrastel v nemški kulturni krog. Ana Wambrechtsamerjeva je bila nemška pisateljica, toda nemški je bil samo njen jezik. Duh, ki njeno pisateljsko delo preveva, snovi, ki jih oblikuje, so slovenski. Njeno izrazito slovensko miselnost pa najlepše izpričuje

Anika Wambrechtsamerjeva se je rodila 4. julija 1897 kot edinka trgovcu in posestniku Frideriku Wambrechtsamerju in njegovi ženi, poštarici Mariji roj. Rožanc, na Planini h. št. 29. Oče in mati sta bila po rodu iz Celja. Stara gospa Wambrechtsamerjeva še živi v Gradcu.

Anika je leta 1931 sama popisala svoje življenje. Iz tega življenjepisa lahko v skopih črtah orišemo njeno preprosto življenjsko pot. Ljudsko šolo je obiskovala na Planini, prvi razred meščanske šole v Celju. Ker je oče istega leta (1909) zaradi mrtvouda delno ohromel, so prodali starši svoje posestvo na Planini in se preselili v Studence pri Mariboru, kjer je prevzela Anikina mati na novo ustanovljeno pošto. Anika je končala v Mariboru meščansko šolo in dva letnika učiteljskega, a je morala jeseni 1913 zaradi boleznih opustiti študij. Zdaj je prebila dve leti doma, kjer se je posvečala literarnim poskusom, prebiranju zgodovinskih del in glasbi. Leta 1915 je končala poštni tečaj. Po prevratu so ji mater premostili v St. Lambrecht na Zgornjem Štajerskem. Anika jo je spremljala na novo službeno mesto in ko je stopila mati v pokoj, je sama prevzela pošto. Nato je prišla kot samostojna poštarica v Freuenthal pri Lasnici in v Liebenau pri Gradcu. Leta 1922 se je poročila. Svoje literarno udejstvovanje, čigar prve poskuse je objavljala od leta 1915, je začela leta 1924 poglobljati z izčrpnimi študijami v graškem deželnem arhivu in graški deželni knjižnici. Sredi dela, na višku pisateljske poti, jo je dohitela smrt. Umrla je dne 4. avgusta 1935 v Gradcu.

Že v rani mladosti, pravi Anika o sebi, se ji je vzbudila sanjarska ljubezen do domače hiše, do domačih in sosedov, in se nazadnje raztegnila na vse kar vsebuje pojem domačega kraja. Ko je morala prvič z doma, na meščansko šolo v Celju, je preživljala muke najhujšega domotožja. V tej dobi so nastale njene prve neobgljene pesmice domači hiši in domačemu kraju. Še mnogo huje pa ji je bilo, ko so se starši preselili s Planine in odšli v Studence. Anika ni vzdržala brez planine. Sleherno leto je prihajala čez poletje v svoj kraj, kjer je prebila počitnice sprva pri svoji birmski botri, rajni gospe Rozi Adamus, po njeni smrti (1918) pa pri rajnem gospodu Ludviku Šešerku star. Sama pravi, da so ji bili ti sončni tedni najlepši in največji praznik vsega leta. Takrat je spoznavala svoj domači kraj od najrazličnejših strani,

tu se ji je razodevalo njegovo najskrivnejše bistvo. »Zrasla sem tako tesno z njim in z njegovimi ljudmi, da more komaj kateri med njimi slutiti, kako.« Njeno vsakoletno »romanje« na Planino, kakor ga sama imenuje, se je nadaljevalo tudi potem, ko se je poročila. Zadnjikrat je bila na Planini leta 1932. Takrat sva se tudi zadnjikrat srečala. Subskribiral sem še njen roman. Smrt jo je prehitela, da mi ni mogla sama prinesiti knjige. Naprosila me je za nekajotic o romanu v slovenskem časopisu.

Anika Wambrechtsamerjeva je bila zlat človek, sončna natura. Že v rani mladosti jo je odlikovala velika preprostost. Ko je postala šolarica na Planini, so ji dali domači lepo šolsko torbo in usnjeno peresnico. Že naslednji dan je prosila, naj ji dajo rajši navaden cekar za 20 krajcarjev in preprosto peresnico za 10 krajcarjev. Ko so jo domači vprašali, zakaj tako, jim je odvrnila, da noče biti nič imenitnejša kakor so njeni tovariši in tovarišice v šoli.

Nekaj posebnega je bila njena ljubezen do slovenske pesmi in njena glasbena nadarjenost. Dobro je igrala na gosli in vsak večer je o mraku igrala naše mehke

V spomin pisateljici
**ANIKI
WAMBRECHTSAMER**

...ne iz častihlepnosti,
temveč samo iz ljubezni
do naše Planine, naše
ožje domovine, ki je meni
najlepši in najmilejši
kraj na vesoljnem svetu...

A. W.

zasebna korespondenca z njeno najožjo prijateljico in planinsko rojakinjo, go. Elo Jurše-Milavčevu. Večina del Ane Wambrechtsamerjeve se godi na tistih tleh, kjer se je rodila in kamor je do zadnjega redno prihajala na oddih. Na teh slovenskih tleh se je sprostila. Uživala je v svojevrstni slovenski govorici planinske okolice, se opajala s slovensko pesmijo, zaživela z domačini kakor da mednje spada. Njej, ki je ta svet, njegovo zgodovino tako skrbno in z ljubeznijo preučevala, je bil vsak kamen in vsak grm ožarjen s svetostjo tradicije in sladkih spominov otroških let. Ni je bilo sram, da ji knjižna slovenščina ni šla prav z jezika. Tako zelo je bila zakoreninjena v tej svoji zemlji, da je bila ponosna na planinsko narečje, ki ga je znala že iz svojih otroških let. Kljub temu je napisala dvojce črtic (»Gospod prefekt«, »Gospodič Jurij«) in zgodovinsko igro iz dobe kmečkih uporov v planinski okolici (»Za staro pravdo«) v slovenščini, ki ji ni dosti oporekati. In njena največja želja, da bi njeno veliko življenjsko delo, roman o celjskih grofih, zagledalo beli dan v slovenskem prevodu, se bliža uresničenju.

in otožne melodije. Sosedje so se zbirali okoli hiše in zavzeto poslušali. Če jih je opazila, je seveda takoj prenehala. — Njena posebna strast pa je bilo zvonjenje, prihrkanje ali — kakor se po planinsko pravi — »trijančenje«. Že kot otrok je tičala nad vse rada v zvoniku in pomagala »trijančiti«. In kadar je v poznejših letih odhajala na počitnice na Planino, je vselej uredila tako, da je odšla iz Gradca v petek, da je v soboto popoldne ob štirih lahko »trijančila« k nedelji. Planinčani so hitro vedeli, če je ona v zvoniku in brž ugovarjali: »Anika trijanči«.

Anika se je v družbi kaj rada razživela. Pokazala se je njena samostojna natura, ki je žensko rahločutnost in nežnost raje prikrižala. S svojim globokim altom in smislom za dovtip se je v vsaki družbi uveljavila kot simpatična emancipiranka, ki je s cigareto v ustih in z moško kravato prenesla tudi kupo vina.

Prava pot Anike-pripovednice se začne nekako leta 1924. Poleg čisto zgodovinskih spisov je začela objavljati v celjskem nemškem listu in v graškem »Heimgartenu« daljšo vrsto novel, katerih vsebina se vsa odigrava na Planini, v Celju, v njeni ožji domovini, in ki imajo vseskozi zgodovinsko ozadje. Sama navaja kot svoja najboljša dela: »Der Gusej«, »Paul Hammerfeld«, »Der Hof am Eicheck«, »Der Spann vom Spannhof«, »Der Präfekt«, »Ein Soldatengrab«, »Ein altes Lied«, »Das Glockenspiel« itd.

Njeno veliko delo pa je obsežen roman o celjskih grofih (692 strani v izvirniku), ki ga je napisala po temeljitih zgodovinskih študijah.

Po njeni smrti so izšle pri Leykamu leta 1934. »Vom roten Malefiz«, »Montpareis«, »Das Glücksspiel des Grafen Tattenbach«. Njen nedokončani življenjski roman pa je »Reinhold der Grenzer«.

Ana Wambrechtsamerjeva se je poskušala tudi v slovenščini. Dve njeni noveli in zgodovinska ljudska

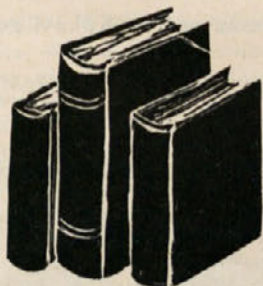
igra o kmečkih uporih ji dajeta lepo spričevalo. Velike zasluge pa ima kot prevajateljica. Saj je prevedla Župančičevo »Veroniko Deseniško« in leta 1931. Novačanova »Hermana Celjskega« v nemščino.

Pri njenih zgodovinskih študijah za književno delo si je posebej beležila zgodovinsko snov svojega domačega kraja. Tako je spisala zanimivo in dragoceno »Kroniko planinskega trga«, jo dokončala leta 1927. v obsegu čez 300 strani v kvartu in opremila s fotografskimi posnetki vsega dostopnega slikovnega materiala. Pozimi 1928/29 je prevedla svoje delo v slovenščino in stipkala svoj prevod v dveh izvodih. Enega je poklonila občini trga Planine, drugega pa Zgodovinskemu društvu v Mariboru.

Kot pisateljica je Anika Wambrechtsamerjeva preveč zvezana z grudo in preveč prepojena z duhom davne preteklosti svojega domačega kraja, da bi bila kdaj koli poskušala kakšno posebno modernistično ali samosvojo pot v pripovedništvu. Njena naravna usmerjenost napravlja iz nje izrazito domačijsko pisateljico z neobhodnimi romantičnimi potezami. Prebiranje starih listin je vtisnilo njenemu nemškemu slogu jedrovit stariški pečat, ki je v njem ravno sila in lepota njenega izraza. To sem posebno občutil pri prevajanju njenega romana o celjskih grofih, kjer se ravno kaže njeno mojstrstvo v arhaičnem jeziku.

*

Mimo postave Anike Wambrechtsamerjeve tudi slovenski kulturni zgodovinar ne bo mogel. Vse njeno delo priča o resničnosti njenih besed, ki so jih njeni rojaki dali vklesati v spominsko ploščo, vzdano v njeno rojstno hišo za petletnico njene smrti (leta 1938.): »... ne iz častihlepnosti, temveč samo iz ljubezni do naše Planine, naše ožje domovine, ki je meni najlepši in najmilejši kraj na vesoljnem svetu...«

Knjigoveznica

JUGOSLOVANSKE TISKARNE

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA ŠT. 6-II.

Knjigoveški oddelek: Zaloga knjigovodstvenih in drugih poslovnih knjig za trgovce, urade, ustanove i. t. d. Lastna črtalnica. Izdelava poslovnih knjig po naročilu. — Vezave vseh vrst, od preprostih do luksuznih.

Torbarski oddelek: Lepe damske torbice iz zaloge ali izdelane po osebnem naročilu. Listnice, kovčegi, aktovke, denarnice, pasovi po izbi ali naročilu. — Primerno za darila.

Nizke cene! — Solidno delo! — Točna postrežba!

Nekaj koristnih in lepih knjig

Italijansko-slovenski slovar

V zadnjem času se je na našem knjižnem trgu, zlasti pa po naših šolah, pokazala občutna potreba po dobrem, popolnem in vendar priročnem italijansko-slovenskem slovarju. Ta potreba bo z uvedbo italijanščine kot obveznega predmeta v šolah ter zaradi vedno tesnejših trgovinskih in kulturnih stikov z Italijo vsak trenutek nujnejša. Valjavčev slovar je za svoj čas dokaj dobro izpolnil vrzel, a je danes že popolnoma razprodan. Zato smo se odločili za izdajo novega slovarja. Delo sta prevzela italijanista dr. Anton Bajec in profesor Pavle Kalan. Slovar v obsegu okoli 640 strani bo imel več kot 40.000 besed in bo sestavljen po vzorcu najboljših tovrstnih priročnikov. Posebnost, ki je zelo manjkala v Valjavčevem slovarju, bo oznaka pravilne izgovorjave, zlasti odprtih vokalnih kvalitete, zvenečega s in z. Ta oznaka bo izvedena na jasen, a vendar popolnoma nevsiljiv način. Da je potrebna, ne more dvomiti nihče, kdor vsaj površno pozna italijanski knjižni izgovor.

Druga novost bo razširjena frazeologija. Jasno je, da v priročnem slovarju ni prostora za vso neizčrpno množino rečenic, vendar pa mora dober slovar nuditi vsaj najnavadnejša rekla vsakdanjega in izbrana govora, če hoče ustrezati bralčevim potrebam. Da pa ne bi vsebina narasla preveč čez navadni obseg priročnikov, bo novi slovar varčeval tam, kjer se to da brez škode storiti. Slovarju bo na koncu dodana preglednica nepravilnih glagolskih oblik. Da je potrebna, ni dvoma, saj je očitno, da slovar ne more navajati vseh glagolskih oblik, ne da bi se mu s tem obseg znatno razširil.

Iz povedanega je razvidno, da imata sestavljalca pred očmi priročnik, ki bo nudil popolno razumevanje itali-

janščine, pisane ali govorjene, izvzemši seveda izključno znanstveno terminologijo in narečne posebnosti.

Tudi glede tehnične izvedbe bo slovar na višku. Tiskan bo na finem brezlesnem papirju s posebnimi v ta namen prirejenimi črkami, ki smo si jih nabavili za naše nove izdaje slovarjev. Izšel bo v priročni obliki, elegantno in trpežno vezan v celo platno.

Interesenti, ki naročijo in plačajo slovar do 1. maja 1941, ga bodo prejeli po subskripcijski ceni 90 din. Kasneje bo knjigotrška cena znatno višja.

Slovar izide za veliko noč 1941.

Dve novi mladinski knjigi

Najlepše darilo vašim otrokom za Miklavža in božič!

Sonja Sever, Čudežni zaliv. Pravljice.

Priljubljena otroška pisateljica Sonja Severjeva piše svoje prelepe in ljubke pravljice v razne mladinske liste in v Mladiko, odkoder je dobro poznana tudi odraslim čitateljem. Nekaj jih je že izdala v posebni knjigi (Čevljarček Palček). Sedaj pa izide v naši založbi njena zbirka pravljic z naslovom Čudežni zaliv. Sedem prelepih, čudežnih pravljic je to. Iz starega pravljničnega sveta princev in princez, kraljev in ubogih dečkov. Življenje živali in rož iz morja in tujih eksotičnih krajev. Čar in zgodovina naših starih gradov. Njeno pripovedovanje je odeto v živahno in prikupno obliko ter z miselnostjo, ki je najbolj primerna otrokovi fantaziji. Vsebujejo pa tudi prelepe vzgojne misli in pobude za malega čitatelja. Pravljice imajo te-le naslove: Čudežni zaliv, Zlati ključek, Grad martinček, O ptičku enonogu, Čarodejni cvet, Princeza Ida, Pred velikim sodnikom.

Viktor Pirnat, Kresna noč na Kukovi gori. Mladinska povest.

Ali veste za Gorjance, gorsko mejo med Dolenjsko in Belo Krajino? Pisatelj Trdina je nabral o njih cele knjige povesti in bajk, ki živijo tam okrog v ljudskem izročilu. Znani predavatelj in najboljši sedanji poznavalec Gorjancev in njihove bogate folkore, Viktor Pirnat, je na motive Gorjanskih pravljic in bajk napisal izredno privlačno in lepo mladinsko pripovedko: Kresna noč na Kukovi gori. Z mirno vestjo trdimo, da bo to ena najlepših mladinskih knjig, ki so zadnje čase izšle, in ki jo bodo tudi odrasli z užitkom prebrali. Razgibano dejanje in živahni opisi stvari in dogodkov, ki jih na kresno noč gledata in doživljata Nackova otroka v Hudi peči, ob Krvavem kamnu, Ukletem jezeru, v Cvetniku in drugod, bo privlačevalo otroke, da bodo to svojevrstno pravljično povest vedno znova prebirali. Poudariti moramo, da ima Pirnatova Gorjanska povest tudi važen narodopisni pomen.

Obe navedeni knjigi, lepo opremljeni in ilustrirani, izideta za Miklavža.

Pišite založbi, da vam pošlje vestnik Naša knjiga, kjer bo v Miklavževi številki seznam mladinskih knjig.

Drago Mario Šijanec, dirigent ljubljanskega radijskega orkestra, ki je vodil tudi glasbeni del plesne pesnitve »Lok«.

Izid našega nagradnega razpisa
za najboljše prispevke bo sporočen
v decembrski številki!

Skrivnostna smrt

Gospa Petrinova, vdova po pokojnem Francetu Petrinu, veletrgovcu z deželnimi pridelki v Celju, se je po moževi smrti preselila k svoji hčerki Angeli, poročeni Potočnikovi, da ne bi preživljala starostnih dni v popolni osamelosti, zlasti ker je po možu dobila znatno premoženje.

Pred mesecem dni se je odpravila na možev grob, da bi ga okrasila. V hladnem večernem vetru se je prehladila in dobila pljučnico. Po daljšem bolehanju je okrevala in zdravnik ji je pri zadnjem obisku dejal, da bo smela naslednji dan vstati in iti malo na sprehod.

Hiša Potočnikovih je stala tik ob bregu Savinje.

Zgodaj zjutraj naslednjega dne so našli gospo Petrinovo v plitvi obrežni vodi Savinje mrtvo. Z obrazom je ležala v vodi, na sebi pa je imela debelo volneno jopico in črno krilo. Spravili so jo na suho in poklicali policijo.

Takoj je prihitel detektiv Lovro Povšin in si najprej natančno ogledal truplo.

Nato je odšel k Potočnikovim in zaslišal hčerko in zeta pokojne gospe Petrinove. Detektivu sta vse povedala o njeni bolezni, o njenem okrevanju in kako je zadnje čase zmeraj bolj tožila, ker ni mogla preboleti izgube ljubljenega moža.

Detektiv je nekaj časa pozorno poslušal, nato se je naglo poslovil in odhitel na policijo, kjer je prijavil umor.

Kaj mislite, ali se je detektiv motil, ali je imel prav?

Reševalcem, ki bodo to kriminalno uganko pravilno rešili in svojo rešitev z dokazom podprli, bo žreb poklonil tri polnilna peresa. — Rešitve pošljite do 15. novembra na: Uredništvo Obiska (Uganka), Ljubljana, Kopitarjeva 6. — Glede rešitve kriminalne uganke v 10. številki glej str. 486.

Slovenska obramba

(Oeynhausen, 1940)

P. Schmidt	A. Kohler
1. d2-d4	d7-d5
2. c2-c4	c7-c6
3. e2-e3	e7-e6

Tako sta skovala kmetsko verigo znamenite slovanke. Navadno beli s 3. potezo počaka in igra Sf3. Ta varianta je ena najplodnejših v sodobni pozicijski igri, ker se razcepi v pravi labirint možnosti.

4. Sg1-f3	Sg8-f6
5. Sb1-c3	Sb8-d7

Kam? Ali v Cambridge-Springs ali v Meran ali ostanemo morda kar doma z lovcem na e7?

6. Lf1-d3	Lf8-d6
-----------	--------

Torej jo črni rajši mahne v nenavadne kraje. A veščaki so nam že večkrat povedali, da lovec na tem mestu ne bo pričakal divjadi. Človeka seveda kar miče, da ga postavi na strelno črto d6-h2, podobno kakor beli, ki ima svojega na važni d3-h7 liniji, toda „če dva storita isto, ni isto“, nam pravi modrec. — Beli ima prodor e3-e4 „in petto“, tako da je lovec ogrožen in črni je prisiljen menjati skakača, čemur bi se gotovo rajši izognil.

7. e3-e4	d5×e4
8. Sc3×e4	Sf6×e4

Ko bi bil črni lovca zadržal na e7, bi mu ne bilo treba menjati skakača. Tako pa se zdaj beli lahko gibko razvije.

9. Ld3×e4	Sd7-f6
10. Le4-c2	0-0
11. 0-0	.....

Beli se gotovo odlično počuti; njegova lovca držita v rokah dinamični vrvice, središče je trdno, klasični napad z damo, lovcem in skakačem na točko h7 je na dlani; črni damski lovec pa je nesrečno zaprt. Črni je to najbrž videl, zato se pripravlja na težko obrambo.

11.	h7-h6
12. b2-b4!	.....

Majhna medigra: zanimiva žrtev kmeta, ki naj da belemu še več poleta v razvoju.

12.	Ld6×b4
13. Dd1-d3	Lb4-e7

Hitimo, tecimo, cigani grédo ...

14. Sf3-e5	Tf8-e8
15. Tf1-d1	Kg8-f8

Črni se nervozno umika, ker zaradi svoje tuberkulozne pozicije zasluti hud napad.

16. Lc1×h6	.....
Prva bomba na kraljevo palačo!	
16.	g7×h6
17. Se5×f7!	.....

Druga bomba, ki pa je „tempirana“: eksplodirala bo šele, ko se je črni dotakne. Ta se ji seveda ne sme približati, doletela bi ga hitra nesreča: 17... Kf7; 18. Dg6+, Kf8 19. Dh6:+, Kg8 20. Dg6+, Kf8 21. Td3 in neubranljiv mat.

17.	Dd8-c7!
18. c4-c5!!	.....

Beli ima še dosti bencina. Žrtvuje spet kmeta, da bi „črno damsko krilo“ docela obkolil.

18.	Le7×c5
19. d4×c5	Dc7×f7
20. Dd3-d6+	Df7-e7
21. Dd6-e5	Te8-d8
22. Td1×d8+	De7×d8
23. Ta1-d1	Dd8-e7

Zdaj pride beli spet do figure in do zmagovite končnice. Črni bi mogel v tem trenutku razviti lovca 23... Ld7 24. Td3, Kf7 25. Tf3, Dh8 in se še upirati.

24. Td1-d3	Le8-d7
------------	--------

Že prepozno. S potezo z damo je prej zapravil važen tempo. Zdaj pa bo belemu šlo lahko in gladko.

25. Td3-f3	Kf8-f7
26. De5-h5+	Kf7-g8
27. Dh5-g6+	De7-g7
28. Tf3×f6	Dg7×g6
29. Tf6×g6+	Kg8-f7
30. Tg6×h6	.....

Pešci bodo nevzdržno prodirali. Črni bi lahko dvignil roke, a „brez upa zmage“ igra do poslednjega diha.

30.	Ta8-g8
31. Th6-h7+	Kf7-e8
32. h2-h4	Tg8-g4
33. h4-h5	Tg4-g5
34. h5-h6	e6-e5
35. Th7-h8+	Ke8-e7
36. h6-h7	in črni je končno

izdihnil svojo črno dušo.

Mladi Estonec P. Schmidt je v „krvnem sorodstvu“ z znamenitim mojstrom P. Keresom.

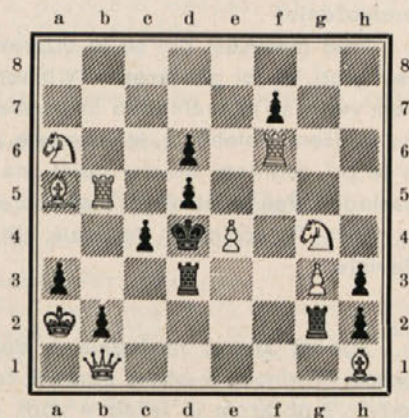
Igra dveh skakačev

Bondarevski-Ragozin

1. e4, e5 2. Sf3, Sc6 3. Lc4, Sf6 4. d3, d5 5. e:d, Sd5; 6. De2, Le7 7. Se5; Sd4 8. De4? Sf6! 9. Lf7:+, Kf8 10. Dh4, Sg4! 11. Sg6+, Kf6: 12. Sg8:+, Kg8 13. Dh5, Sc2: 14. Kd2, Sb4 15. Db5, Le6 16. Sa3, c6 17. Sf7, Kf7; 18. Dh5+, Kg8 19. Thd1, Sf2; 20. De2, Lg4! Beli se je vdal.

Problem št. 27

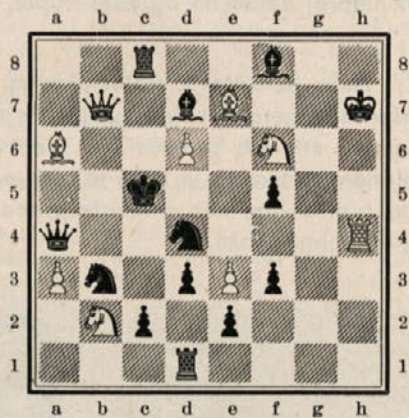
C. G. Gavrilov

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 28

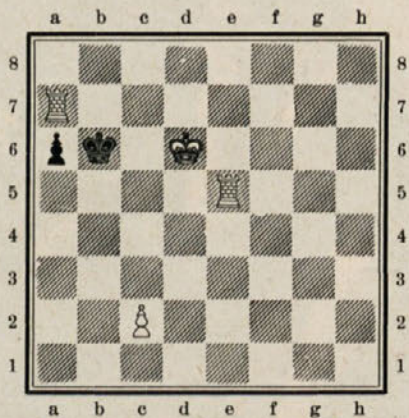
K. A. K. Larsen

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 29

K. Renner

Beli matira črnega v treh potezah.

Glede rešitve problemov, imen reševalcev in razpisa novih nagrad gl. str. 486

Dva obiska pri »Obisku«

Obisk št. 1, ki se je zglasil v uredništvu »Obiska«, je bil čudovito blaženo nasmejan možak z bradavico pod nosom.

Spregovoril je z mastnim glasom: »Pozdravljam Vas, gospod urednik, moje ime je Pepe Lipe...«

»?«

»Da da, čudno kaj, pa vendar resnično!«

Njegova vesela samozavest me je prevzela. Nato je glasu prilil še malo olja, smeh pa mu je raztegnil lice kakor harmoniko:

»Vaši ugankarji so res pravi tiči tega stoletja. Vsak mesec jih lovite na limanice, pa jih presneto malo obvisi; nemara bo Vaš lim iz preperelih kosti sibirskih mamutov. (Malo se je zresnil:) Prav za prav sodijo Vaši reševalci

v možganski trust (še bolj se je zresnil, ki ga ravno zdaj ustanavljam. (Zdaj je bil že resen ko mašne bukve:) Prepričan sem namreč, da bom s podporo Vaših brihtnih glav, ki imajo toliko domislekov in dar za razvozlanje največjih težav, lahko prenovil obličje naše klavrne zemlje, ko bo konec vojne. Dovolite pa, da sam napravim poskus, kateri od Vaših ugankarjev bi bili sposobni, da bi sodelovali z menoj v tej zgodovinski uri, za katero me je usoda izbrala.

Nastavil sem štiri hudomušne limanice, pa sem radeveden, koliko jih bo obviselo. Uganke sem sam narisal, da bodo moji bodoči sodelavci lahko videli, iz kakšne ilovice sem ustvarjen.«

Dragi ugankarji, predstavljam Vam Pepeta Lipeta:

Pepe Lipe bere:

»Detektiv Severin Bistre je skočil pokonci, planil, kakor hitro je mogel, proti lokomotivi drvečega brzovlaka in z drznim prijemom desnice ustavil vlak. V levici je držal naprjenj samokres.« (Ali vam je poročilo čisto jasno? Kaj se je prav za prav zgodilo?)

Pepe Lipe pravi:

»Vse je treba dobro pretehtati! Radi bi na primer zakurili peč. Imate cigaro, svečo, steklenico petroleja, malo lesne volne, eno samo vžgalico, kupček premoga in kresilno gobo. Kaj bi bilo pametno najprej prižgati? Toliko izbire, da je človek kar v zadregi.«

Pepe Lipe poroča:

»Peljal sem se z avtomobilom iz Ljubljane na Bled. Malo pred Lescami sem zaspal. Zbudil sem se šele malo pred Bledom. Kljub temu pa ni bilo nobene nesreče! Avtomobil je gladko peljal v pravi smeri naprej.« (Kako je bilo to mogoče?)

Pepe Lipe pripoveduje:

»Nekoč sem imel uro, ki je ni bilo treba nikdar navijati, a je vendar dvakrat dnevno kazala natančni astronomski čas. Pa ni bila morda sončna ura! Vedno sem jo nosil v žepu. Večkrat mi je padla na tla, a se ni nič pokvarila.« (Kakšna ura je to bila?)

Obisk št. 2 je bil prekljast suhec, ki je bil tako kratkoviden, da se mi je bližal, kakor da bi hotel ovohati mojo staro kravato. Izdal se mi je za slikarja. Ko so se mu oči napasle na mozoljih na mojem obrazu, je naglo okrenil glavo in mi zdrdlj v desni uhelj:

»Pišem se prav za prav Olivij Čop, a sem si vzdel ime Lipe Lole (pomežiknil je s svojimi žabjimi zrkli), podpisujem se pa kratko L. L. Prvič zato, ker ima to ime nekaj hollywoodski sijaj in torej veliko reklamne sile, drugič, ker je črka L najiminennejša v naši abecedi: stoji ravno v zlati sredini našega črkovja in z njo se začnajo besede, kakor lepota, ljubezen, liliya, lorber itd., torej same stvari, s katerimi imam kot umetnik vsak dan opravka.«

»?«

Zdaj sem se spomnil, da me je prijatelj nedavno opozoril na tega posebno nadarjenega mladega slikarja supersurrealista (sam nisem vedel, kaj je to, a prijatelj mi je razložil, da so to slikarji, ki namesto starih »tihožitij« s cveticami, bananami, žametnim zastorom itd. rajši slikajo »glasnožitja« z gojzericami, fiziolom in trobento).

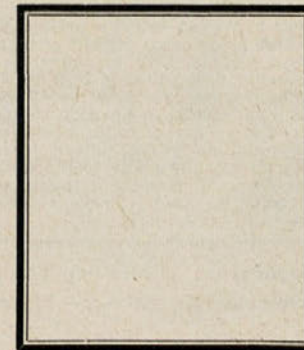
»Gospod urednik, imam dve lepi sliki, pa bi Vas prosil, da bi jih objavili v »Obisku«. Kritika jih je kar najbolj pohvalno ocenila z besedami: 'Deli predstavljata po svoji dinamiki kar moč subtilno invencioznost in zrelo apercepcijo z vidika realnosti.' Mnogo sem se trudil z njima in mislim, da sta sad dolgoletnega trpljenja in iskanja (pri tem me je pogledal ko z nešteti puščicami prestreljeni sv. Štefan mučenik).«

Ko sem si sliki ogledoval, sem bil v hudi zadregi, Vam rečem. Mož se mi je smilil, čeprav ga nisem vzdel preveč resno. Zato sem sklenil, da jih objavim. Toda res ne vem, kaj bi utegnili predstavljati in kakšne podpise naj jima dam. Slikarju seveda nisem hotel pokazati svojega neznanja glede »supersurrealizma« in ga nisem nič vprašal.

Zato se zdaj obračam na Vas, dragi ugankarji, da bi mi svetovali, kakšen podpis naj bi jima dal.

Ža dve najbolj izvorni misli imam pripravljenih dvoje nalivnih peres, ki ju bom podaril brihtnim glavam.

Sliki sta takile, pa se čudite, kolikor hočete:

Glede rešitve ugank v 10. številki, imen reševalcev in razpisa novih nagrad glej str. 486

Rešitve uganek in šahovskih problemov v 10. številki:

Rešitev uganek v 10. številki.

Hoteli smo, da bi prišli kdaj v poštev za žrebanje če le mogoče vsi. Zato so bile uganke lahke in skoraj vse rešitve so bile zadovoljive.

Z uganjami v zadnji številki smo — tako je soditi po mnogih pismih — ustregli premnogim prijateljem reševalcem. Zlasti veseli so bili tisti, ki še nimajo dovolj trdnih zob, da bi lahko trli naše navadne »lešnike«.

1. **Poj, poj, ptiček poj...** Ta uganika je prinesla štiri narodne pesmi: a) Ko so fantje proti vasi šli, b) Stirje fantje špilajo, c) En starček je živel, d) Dekle je po vodo šla.

Le malo jih je bilo, ki niso vseh pesmic zadeli. Največ pomoč je bilo pri prvi pesmi; nekateri so namreč mislili, da gre za pesem: Fantje po polj' gredo. Naša podoba pa ima posebej narisano vas in fantje gredo pojoč proti njej. V pesmi »Fantje po polj' gredo« pa vas ni omenjena, pač pa bi v tem primeru risar še načrtal fanta, ki »piščalko ima, žvižgat' ne zna«.

2. **Od Cejlona do Babilona.** Ta uganika je bila bolj namenjena zabavi naših reševalcev, ki so zaradi dosežanih uganek v devetih številkah »Obiska« nedvomno že osiveli.

Mnogi so bili celo tako marljivi, da so našli vse, kar je bilo v stanovanju profesorja Krišnamurtija narobe. Drugi so mi kar jedrnato odgovorili: »Nima smisla vsega naštevati, saj je vse narobe; le profesor naj se še na glavo postavi, pa bomo resnično v Babilonu.« Tudi prav! Urednik nima kaj ugovarjati: iz Cejlona gre več poti v Babilon. Zato je razsodil čisto salomonsko: vsak je uganiko pravilno rešil, kdor se ji je le malo smejal. To pa mislim, da so vsi. Če bi pa kdo slučajno bil izžreban, ki je ostal docela hladen ob pogledu na obešenega cucka, naj mi, prosim, nagrado vrne.

Naštel bom torej reševalce, ki so vse pesmi pravilno zapeli in se vsaj malo zasmejali profesorju Krišnamurtiju.

Pravilno so torej rešili:

Napast Anton, Stoperce, p. Rogatec; Kozar Lojze, Turnišče; Rous Marija, Hojan Janez, Videnšek Ana, Trček Vinko, Vončina Karol, Klembas Drago, vsi Ljubljana; Simončič Danica, Vinko Lovšin, oba Litija; Strupeh Tone, Mokronog; Modrinjak France, Loče pri Poljčanah; Željko Alojzij, Trbovlje, Loke; Perbil Blaž, Velenje; Stukl Jakob, Skofja Loka; Pšenica Janko, Zirovnica; Heberle Marija, Boh. Bistrica; Frass Marijan, Kranj; Mihelčič Hilda, Zagorje o. S.; Berčič Alojz, Stražišče; Virant Silva, Celje; Skaza Danica, Soštanj; Stopar Jurij, Menges; Godec Jože, Jevnica; Ogrin Nace, Rogaška Slatina; Lilija Bogumil, Dolž, p. Stopiče; Novak Jožef, Maribor.

Nagrado so dobili:

1. Skaza Danica, Soštanj (Handel-Mazzetti, Jese in Marija, I. in II. del); 2. Stukl Jakob, Skofja Loka (Amers-Küller, Upornice); 3. Lilija Bogumil, Stopiče (Timmermans, Pieter Bruegel); 4. Modrinjak France, Loče (Gide, Ozka vrata); 5. Virant Silva, Celje (Kaye-Smith, Konec Alardov); 6. Klembas Drago, Ljubljana (Lagerlöf, Klara Gulleborg).

Za reševalce v tej številki imamo te-le nagrade:

1. Dostojevski, Bratje Karamazovi I, II. del; 2. Dorgelès: Leseni križi; 3. Munthe, San Michele; 4. Ostensio, Klje divjih gosi; 5. Bojer, Izselenoi; 6. Streuvels, Hlapec Jan.

Za prve tri nagrade pridejo v poštev le tisti, ki bodo rešili vse štiri uganke, za ostale pa vsi, ki bodo rešili vsaj dve.

Rešitve pošljite do 15. novembra t.l. na: Uredništvo »Obiska« (uganke), Koptarjeva ulica 6, Ljubljana.

Rešitve kriminalne uganke v 10. številki.

Morilec je bil Anton Preve. Pri zaslišanju sta namreč detektivka takoj spoznala, da se Preve laže. V svoji izpovedi pravi, da je šel s prijateljem do pritličja in pred stopnicami v klet da je rajni Majdič prižgal svečo, malo nato pa da je nenadoma zaslišal krik in padec. Če bi Majdič v resnici prižgal svečo in padel preko napete žice po stopnicah, tako da mu je pri padcu zletela sveča iz rok, bi se še dalo razumeti, da se je sveča prelomila na dvoje. Nemogoče pa je, da bi po takem padcu sveča še gorela. Iz Prevečve laži sta nadzornika torej lahko sklepala, da je vso stvar uprizoril Preve sam. Nalašč je rabil žigalice, kakršne je imel nečak Mirko, da bi s tem prevalil vso krivdo nanj. Nadaljnja preiskava je brez dvoma dokazala, kako in zakaj je zlobni Preve svolega prijatelja umoril.

Pravilno so sklepali:

Godec Jože, Jevnica; Skaza Danica, Soštanj; Thuma Francka, Skofja Loka; Lilija Bogumil, Dolž, p. Stopiče; Hojan Janez, Videnšek Ana, Ljubljana; Virant Silva, Celje; Vidmar Ignacij, Litija; Frass Marjan, Kranj; Pšenica Janko, Zirovnica; Stukl Jakob, Skofja Loka; Perbil Blaž, Velenje; Modrinjak France, Loče pri Poljčanah; Napast Anton, Stoperce, p. Rogatec; Kozar Lojze, Turnišče; Strupeh Tone, Mokronog; Janez Koprivec, Celje; Lojze Petrič, Novo mesto.

Nagrado so dobili:

1. Perbil Blaž, Velenje; 2. Janez Koprivec, Celje; Lojze Petrič, Novo mesto.

Rešitev šahovskih problemov v 10. številki.

Problem št. 24: 1. Da6—c4!

Na 1. ... Se5×c4 (ali e6) 2. Sf6×d5 mat.
Na 1. ... Se5×d3 2. Dc4×d3 mat.
Na 1. ... Se7×f5 2. Sh4×f5 mat.
Na 1. ... Se7×c6 2. Tf5×f3 mat.
Na 1. ... Td5—e5 (b5) 2. Dc4×d4 mat.
Na 1. ... Td5—d6 (d7) 2. Tf5×e5 mat.

Problem sloni na vezavi in protivezavi skakačev in je zato zanimiv.

Problem št. 25: 1. Sc4—e3!

Na 1. ... Tb3—c3+ 2. Sb6—c4 mat.
Na 1. ... Tb3×a3+ 2. Sb6—d5 mat.
Na 1. ... Tb3—b4+ 2. Sb6—d5 mat.
Na 1. ... Sc2—c3 2. Dc2×d3 mat.
Na 1. ... Lf2×e3 2. Dc2—e4 mat.
Na 1. ... a5—a4 2. Sb6—c4 mat.

Na ostale poteze pride zmeraj glavna začetna grožnja Dc4 mat.

Problem št. 26: 1. Se8—d6

Na 1. ... Kd7×e7 2. f7×g8S mat.
Na 1. ... La6×b7 2. Ta7×b7 mat.
Na 1. ... Df8×f7 (g8) 2. e7—e8D mat.
Na 1. ... Sg8×e7 2. Sh5×f6 mat.
Na 1. ... Df8×e7 2. f7—f8S mat.
Na 1. ... f6—f5 2. e7×f8S mat.
Na 1. ... Df8—e8 2. f7×e8D mat.
Na 1. ... Df8—d8 2. e7×d8D mat.
Na 1. ... Df8—e8 2. b7×e8D mat.

Smisel problema sloni na raznih pretvorbah kmetov na različnih poljih.

Vse probleme so pravilno rešili:

Buda Stane, Velike Poljane, p. Ortnek; Berčič Andrej, Ljubljana; Jože Vodišek, Jesenice-Fužine; Alojzij Željko, Loke-Trbovlje; Detiček Franjo, Skorjak Anton, oba Smarje pri Jelšah; Rado Petrin, Maribor; Stanko Gorjup, Celje.

Nagrado so dobili:

1. Željko Alojzij, Trbovlje (Mattanovich, Elektrotehnika I, II. del); 2. Jože Vodišek, Jesenice-Fužine (Gosar, Razprave o družbi in družabnem življenju); 3. Buda Stane, Ortnek (Tominec, Osnovna načela krščanskega socializma).

Za reševalce problemov v tej številki imamo te-le nagrade:

1. Sienkiewicz, Križarji I, II. del; 2. Turgenjev, Plemiško gnezdo; 3. Sienkiewicz, Na polju slave.

Rešitve pošljite do 15. novembra t.l. na: Uredništvo »Obiska« (šah), Koptarjeva ulica 6, Ljubljana.

Urednikova torba: G. Skorjak, Smarje pri Jelšah: Vaš dopis sem prebral z velikim zanimanjem in dognal, da docela drži. Problem št. 22 je potemtakem nemogoč, ker začnjenja s šahom. Problem št. 23 pa ima po Vaši analizi zdaj dvojno rešitev. Da je Vaša rešitev ostala prikrita, je toliko bolj presenetljivo, ker je šel Marikov problem tik pred vojno po šahovskih listih po svetu, ne da bi kdo tega opazil. Že to naj Vam bo dokaz, da urednik pri objavi ni mogel imeti kakega namena, kakor Vi mislite. Pri problemskih nagradnih tekmovanjih vlada po svetu navada, da štejejo reševalcem, ki najdejo tudi morebitno stransko rešitev, to še posebno v dobro. Te navade se hočemo držati tudi mi. Zato Vam je uredništvo za vztrajno delo poklonilo kot posebno nagrado knjigo: S. Kranjec, Med Napoleonom in Leninom.

Naročnina: za celo leto Din 72.—, za pol leta Din 38.—, za četrt leta Din 20.—, posamezna številka Din 7.—; za inozemstvo celoletno Din 100.—. — Naročnina se plačuje vnaprej po položnici poštne hranilnice št. 17.915 ali pri upravi v Ljubljani, Koptarjeva ulica — trgovina Ničman.

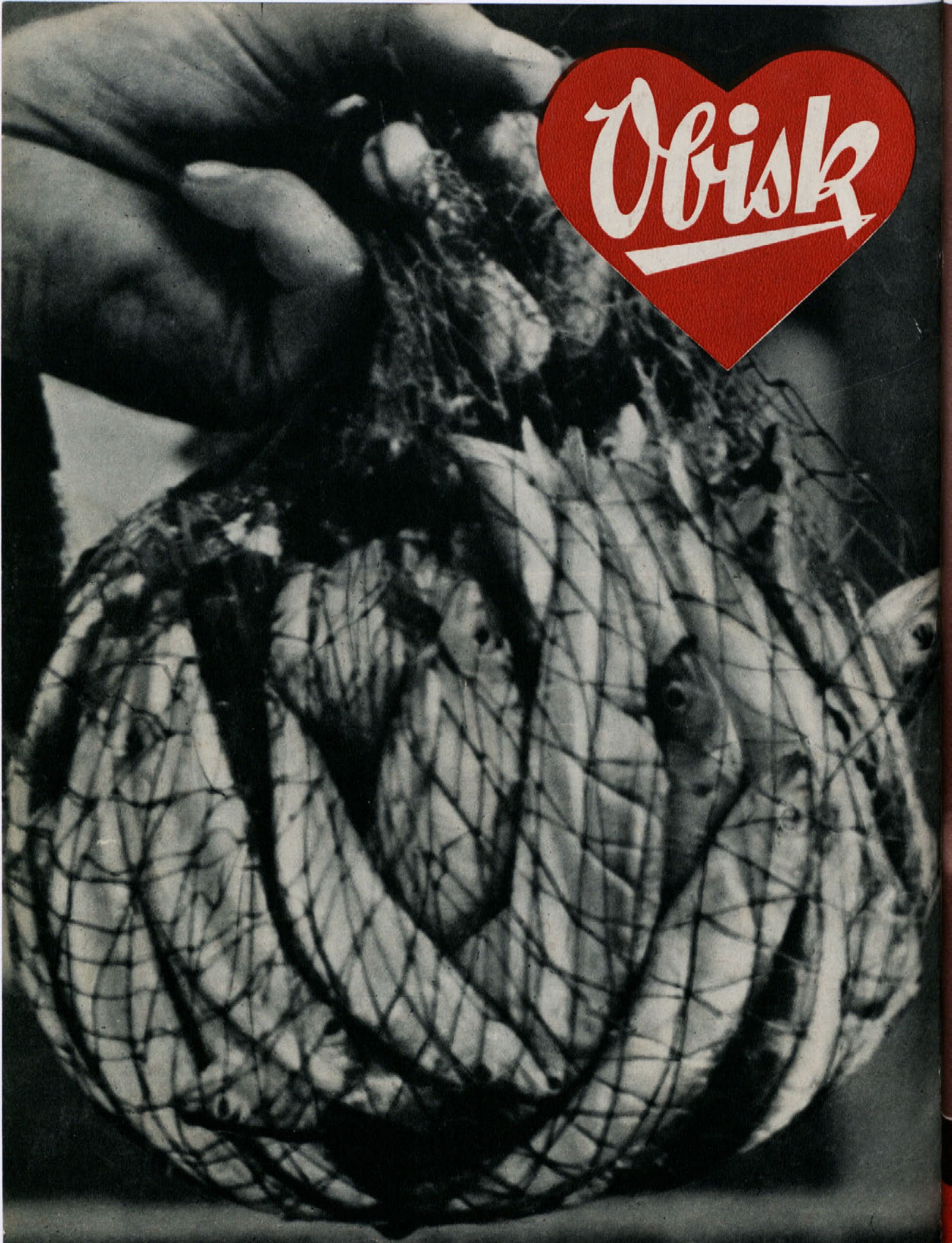
»Obiska« izhaja vsakega 1. v mesecu. — Rokopisi se ne vračajo. — Urejuje Mirko Javornik. — Za uredništvo odgovarja Ludvik Klakočar. — Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Na grobovih v Ljubljani: Noč na pokopališču pri Sv. Križu; pri križu zvečer; križ na grobu † nadškofa dr. A. B. Jegliča
(Plečnik-Pengov — Foto J. Hafner)

Nagrada ribiču . . . je mreža rib, edino kar dobi po hudih in napornih nočeh jesenskega lova na Adriji. Slika je vzeta iz potopisnega prikaza „Noč na Adriji“, ki smo ga dobili za naš nagradni razpis od R. Bednařika